

Umanismul creștin și umanismul secularizat*

Domnule Președinte al Academiei Române, Domnilor Academicieni, Prea Fericite și Iubite Frate Patriarh al României, TEOCTIST, Domnilor reprezentanți ai autorităților poporului român, Înalt Prea Sfințite Voastre, Prea Sfințite Voastre, Iubiți fii în Hristos Domnul,

Cu multă emoție urcăm la această tribună să mulțumim din adâncul inimii Academiei române pentru decernarea Diplomei Honoris Causa Smereniei Noastre. Considerăm că cinstea aceasta este adresată Sfintei și Marii Biserici Mame a lui Hristos și soborului numeros al Patriarhilor Ecumenici, care au slujit-o pe aceasta și întreaga creștinătate. Într-adevăr, acestora le aparține toată cinstea și recunoștința pentru contribuția lor la păstrarea unității Bisericii Ortodoxe, la efortul depus pentru restaurarea unității tuturor creștinilor, la reglementarea diferitelor probleme și situații dificile care au apărut de-a lungul timpului și la păstrarea neștirbită a Credinței și Tradiției Ortodoxe. Între aceștia s-au aflat zeci de Patriarhi Sfinți care au strălucit prin cultura lor și care, pe drept cuvânt, sunt vrednici de cinstea care se face acum Smereniei Noastre. De aceea, în numele lor, primind această diplomă de onoare o înmănez la rându-mi celor cărora aparține, continuând același drum pe care, luminați de Dumnezeu, ei l-au deschis, acela al slujirii Patriarhiei Ecumenice în folosul tuturor Bisericilor.

Patriarhia Ecumenică nu exercită, așa cum este cunoscut, o funcție administrativă asupra Bisericilor Ortodoxe Autocefale. Fiecare Arhiepiscop al Constantinopolului și Patriarh Ecumenic este doar primul între egali în raport cu toți Arhierii Ortodocși. Acest primat de cinstire și de slujire îl are încă de la Sinoadele Ecumenice II și IV, în virtutea canoanelor 2 și respectiv 28 ale acestora. Rolul său este unul coordonator și complementar. Aplicând aceste sfinte canoane, Patriarhia Ecumenică slujește Biserica cu responsabilitate și cu deplină cunoștință a granițelor competențelor sale, pe care le respectă la modul absolut, autolimitându-se la cele pe care practica de veacuri și recunoașterea de

către toți le-au dovedit ca datorie de iubire și grijă ale Patriarhiei Ecumenice pentru Bisericele Ortodoxe.

În spiritul acestei griji materne, Patriarhia Ecumenică promovează emanciparea Bisericilor locale mature, conferindu-le acestora autonomia sau autocefalia, și se bucură observând progresele lor, așa cum se întâmplă în mod deosebit cu Sfânta Biserică a României, cinstită cu vrednicia patriarhală. Colaborează cu acestea în spiritul egalității frățești, fără orgoliu sau sentimente de superioritate. Iar dacă se întâmplă să intervină pentru a semnală sau a arăta cum trebuie să se facă ceva, o face cu dragoste frățească și din conștiința datoriei pe care o are în vederea păstrării ordinii canonice instituite pentru binele tuturor. Menținerea ordinii canonice aduce cu sine pacea și buna rânduală, deoarece aceasta nu este afectată de interese sau opțiuni personale, ci presupune supunerea față de toate cele binerându-se de Sfinții Părinți, ale căror granițe perene nu este spre binele nostru a le schimba.

Am spus că una dintre cele mai importante slujiri ale Sfintei și Marii Biserici a lui Hristos este păzirea tezaurului Credinței și ferirea obștii binecredincioșilor creștini de învățăturile greșite, care îi și abat pe aceștia de la calea adevărată care duce pe om la finalitatea pentru care a fost creat. Îngăduiți-ne în puține cuvinte să vă reținem atenția asupra unuia dintre cele mai importante adevăruri ale credinței noastre, și anume asupra aceuia care se referă la condiția adevărată a omului în cadrul realității create și a celei necreate.

Astrofizicienii și cosmologii contemporani, observând viața cosmosului, constată că toate componentele sale par a-l sluji pe om. De aceea au ajuns la concluzia că în cosmos este dominant un principiu pe care l-au numit antropoc. Părerea că universul este în slujba omului este acceptată și de Biserica Ortodoxă.

(Continuare în pag. a 2-a)

* Cuvântarea Sanctității Sale, BARTHOLOMEU I, Patriarh Ecumenic, cu prilejul decernării Diplomei Honoris Causa a Academiei Române, în data de 11.X.2000.

Prof. Dr. Carnegie S. Calian, Rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, S.U.A. — Doctor Honoris Causa al Universității din Sibiu

În ziua de 24 octombrie, a avut loc în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu festivitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa domnului prof. dr. Carnegie S. Calian, rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, S.U.A.

Domnia Sa a sosit în România cu două zile înainte, însoțit de soția sa, doamna Doris Calian și de fiica sa, doamna Sara Ca-

lian, corespondenta ziarului *Wa'l Street Journal* la Londra.

În timpul săptămânii petrecute în România, oaspeții au vizitat și mănăstirile: Sinaia, Orlat, Sâmbăta, Cozia și Curtea de Argeș, precum și biserica și muzeul de icone de la Sibiel. Profesorul Calian s-a întâlnit și a avut discuții cu cadre didactice și studenți ai Facultății de Teologie, prezentând diferitele

programe care se desfășoară la Institutul Teologic din Pittsburgh. Domnia sa a vizitat și Facultatea de Teologie Evanghelică din Sibiu, unde a întâlnit și a avut discuții cu dl. prof. dr. Hans Klein, decanul acesteia.

A doua zi după decernarea titlului onorific, dl. prof. C. S. Calian s-a de-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. A. JIVI

Mesajul Domnului Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop, Rectorul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Pentru Senatul Universității „Lucian Blaga”, precum și pentru întreaga comunitate academică sibiană, momentul festiv de astăzi are o conotație cu totul deosebită, având menirea de a evidenția personalitatea multilaterală și inconfundabilă a Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian, teolog de mare anvergură, distins profesor și ecumenist de excepție.

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Univ. Dr. DUMITRU CIOCOI-POP
Rectorul Universității „Lucian Blaga” Sibiu

Laudatio

Începutul mileniului pe care ne pregătim să-l încheiem a fost marcat, între altele, de acel moment al separării bisericesti dintre Răsărit și Apus. Înstrăinarea dintre cele două părți ale Creștinătății s-a accentuat în veacurile care au urmat, transformându-se într-un adevărat zid al unei ignoranțe reciproce. La aceasta au contribuit și condițiile vitrege în care au fost silit să trăiască cele mai multe dintre Bisericile Ortodoxe după cucerirea otomană din secolul al XV-lea până aproape de pragul veacului nostru.

Secolul al XX-lea, cunoscut și ca secolul ecumenismului, a dus și la o mai temeinică cunoaștere reciprocă. În ce privește Biserica Ortodoxă, au apărut lucrări ale unor autori din cadrul acestei Biserici prin care istoria și spiritualitatea ei au fost prezentate lumii apusene (K. Ware, P. Evdokimov, J. Meyendorff). Dar există entuziaști și dintre teo-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. AUREL JIVI
Facultatea de Teologie
a Universității din Sibiu

Prinos de cinstire

Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Transilvaniei, Doctor Honoris Causa al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Consiliul profesoral al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” a înaintat Senatului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, propunerea de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa, Înalt Prea Sfințitului Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei. În data de 3 iulie a.c., Senatul a aprobat în una-

nimitate această propunere. Festivitatea înmânării înaltului titlu academic a avut loc în data de 23 octombrie a.c., în sala de ședințe a Consiliului eparhial. Au participat membrii Senatului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, profesorii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, membrii Consi-

liului eparhial, în frunte cu P.S. episcop-vicar Vișarion Rășinăreanu, arhid. prof. dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea, Prof. dr. Hans Klein, decanul Facultății de Teologie Evanghelică Lutherană din Sibiu, reprezentanți ai Consiliului ju-

(Continuare în pag. a 3-a)

Câteva trăsături specifice ale spiritualității românești

Perioada pe care o parcurgem se caracterizează printr-un accentuat efort de înfăptuire a reformei pe toate planurile: economic, în primul rând, dar și juridic, cultural și moral-spiritual. Dorința de schimbare se manifestă ca un imbold lăuntric, dar nu lipsesc nici stimuli veniți din afară.

Referindu-ne la acest ultim aspect, este clar pentru oricine că integrarea noastră în structurile europene și în N.A.T.O. este condiționată de îndeplinirea unor condiții cerute de aceste foruri, de atingerea unor standarde fără de care este de neconceput să putem spera că vom face parte de drept și de fapt din aceste structuri. Aflăm mereu din presa scrisă și vorbită de sosirea și petrecerea

† ANTONIE
Mitropolitul Transilvaniei

(Continuare în pag. a 5-a)

Mesajul Rectorului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Prof. Univ. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop

Senatul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu aduce astăzi prinos de cinstire urmașului în scaunul mitropolitan al lui Andrei Șaguna — Patronul Facultății de Teologie — care este Înalt Prea Sfințitul Dr. ANTONIE Plămădeală, personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii și ecumenismului contemporan.

La venerabila vârstă la care se află, Înalt Prea Sfinția Sa întrușipează prototipul vrednicilor ierarhi, cu nume de rezonanță în is-

(Continuare în pag. a 6-a)

Veteranii de război în marea sărbătoare a Armatei Române — eliberarea ultimei brazde de pământ românesc

Pe filele mult zbuciumatei noastre istorii sunt înscrise zile de o incontestabilă valoare istorică, care ne provoacă înalte satisfacții morale și ne dau dreptul de a ne mândri în fața popoarelor lumii cu faptele și realizările neamului nostru.

Flacăra vie a acestor sărbători naționale trebuie să ardă în permanență, iar generațiile de azi și de mâine trebuie să se inspire de la flacăra dătătoare de îndemnuri a faptelor de glorie și eroism, pentru ca fără ezitări sau nesiguranță să se poată urma drumul glorios al viitorului.

O asemenea zi este și ziua de 25 octombrie, zi în care acum 55 de ani, a fost înlăturat tâlhărescul Diktat de la Viena, care a rupt în două teritoriul Transilvaniei, punând o bună parte din ea la dispoziția regimului horthyst din Ungaria. Înțoarcerea armelor, la 23 august 1944, contra acelor care ne-au ciuntit Transilvania a fost și punctul de pornire al luptei armate pentru alungarea cotropitorilor și reîntregirea țării. Între 5 și 8 septembrie 1944, comandamentul germano-maghiar a pornit o ofensivă în centrul Transilvaniei, iar între 11 și 18 septembrie și în Crișana și Banat, cu obiectivul de a alunga trupele române de pe tot teritoriul transilvănean și a organiza rezistența pe linia creștelor Carpaților, fapt ce le putea asigura o conjunctură favorabilă timp de câteva luni de zile. Încercarea lor a avut câteva mici succese, cu totul neînsemnate și fără nici o valoare operativă. Aceasta pentru că trupele române, aflate în dispozitivul de acoperire pe toată întinderea frontului de vest, în noaptea de 23/24 august 1944, au executat ordinul primit și au ocupat dispozitivele prin planul de operație al Marelui Stat Major (cartier general).

Atacul Armatei 2 ungare a început la 5 septembrie 1944 pe direcția Cluj-Alba Iulia-Lugoș-Blaj-Târgu Mureș-Târnăveni. Dar în intervalul de 4 zile situația s-a schimbat și inițiativa a trecut în totalitate de partea armatei române; a început lupta de eliberare în ziua de 7 septembrie 1944, cu un asemenea avânt încât chiar în ziua următoare, adică în 8 septembrie 1944, a fost eliberat orașul Sf. Gheorghe.

Lupta ofensivă a armatei noastre a continuat cu intensitate, eliberându-se teritorii și localități aproape în pas cadentat. Astfel au fost eliberate: la 2 septembrie, Beiușul, 28

septembrie, Târgu-Mureșul, la 4 octombrie Turda, la 11 octombrie Clujul și Apahida, la 12 octombrie Oradea, la 15 octombrie Huedinul, la 17 octombrie Zalău și Sighetul Marmăției, iar la 25 octombrie orașele Carei și Satu-Mare.

În această zi au fost alungate de pe ultimele brazde ale pământului românesc ultimele cisme ale cotropitorilor și au fost repute la locurile lor bornele de frontieră pe granița de vest a țării, locuri stabilite prin Tratatul de Pace din 1920. Sibienilor le-a revenit restabilirea bornelor de frontieră la nord de Carei.

În urma acestei victorii s-a stabilit ca ziua de 25 Octombrie să fie sărbătorită ca zi a Armatei Române, care după ce a eliberat teritoriul național a continuat lupta până aproape de Praga.

Restabilirea granițelor țării s-a făcut cu mari sacrificii, astfel: 170 000 de morți, răniți și dispăruți.

Nu se poate trece pe valul uitării contribuția avută de marele nostru patriot martir Mareșalul Ion Antonescu, care, în concepția sa de mare strateg, a salvat țara de tăvălugul războiului și a luptat ca pe teritoriul României să nu fie teatru de operațiuni al armatelor de la răsărit și nici de la apus, salvând bogățiile noastre cum ar fi: uzinele, fabricile, sondele și rafinăriile, petrolul de pe valea Prahovei, cu tot sabotajul coadelor de topor din interior, ajutate din exterior.

Stimați camarazi din toate armele, sărbătorim cu faimă această zi de glorie pe care cu tineretea de atunci și cu curajul vitejesc ați știut să formați urzeala și băteala pânzei de foc și să puneți pe fugă cotropitorii. Mulți dintre noi au rămas pe pământ străin iar cei ce încă mai supraviețuim, suntem marcați de invaliditate, răni și degerături, care le suportăm greu odată cu înaintarea în vârstă, dar numai așa se putea restabili greaua situație în care a fost scumpa noastră Patrie.

Avem o datorie sfântă de urmași, și cei de azi și cei de mâine, de a cinsti cu toată recunoștința pe cei ce ne-au întregit hotarele și să acordăm stima și respectul ce se cuvin armatei noastre.

IOAN CRISTEA

Participant activ în Est și în Vest în fruntea unei subunități de vânători de munte

(Urmare din pag. 1)

Dar, în timp ce referitor la aceasta există un consens, mai departe se ridică întrebarea dacă omul se află în relație și ce fel de relație cu o altă realitate din afara universului creat, despre a cărei existență avem indicii și cu care realizăm contact personal prin credință, prin dragoste și prin frică de Dumnezeu.

La această întrebare fiecare om dă în mod absolut liber răspunsul lui personal. Din punct de vedere statistic, însă, răspunsurile pot fi clasificate în două mari categorii. Cea negativă, conform căreia omul există în lume autonom și autodeterminat, și cea pozitivă, conform căreia omul există ca persoană în relație personală cu Persoanele care l-au creat, pe care în mod obișnuit le numim Dumnezeu.

Păreră conform căreia existența nu este - sau nu este întotdeauna - dată de relația cu altceva, adică uneori sau întotdeauna este considerată existență prin raportare la altceva, în timp ce este posibil sau se întâmplă să nu fie existentă, dacă lipsește acel ceva la care se raportează, nu este originală astăzi. Deoarece astăzi a fost acceptat faptul că realitatea (lucrul) de observat există sau există așa cum există în relație cu cel care o observă, și este posibil ca în raport cu un alt observator să nu existe sau să existe în mod diferit.

În plus este cunoscut că fiecare categorie de obiecte este definită prin punerea laolaltă a unor caracteristici comune, în absența cărora un obiect nu ar mai fi definit ca și atunci când acestea sunt luate în considerație, ci ca ceva diferit. Este cunoscut dictonul antic: **Omul este bucuros (fericit) atunci când este cu adevărat om.**

Aceasta înseamnă că entitatea pe care o numim om, este posibil să nu fie cu adevărat om, deși are formă de om. Această eventualitate pune în fața noastră următoarea întrebare dificilă: care sunt acele elemente, care trebuie să existe într-o existență, pentru ca aceasta să fie cu adevărat om?

Concepția umanistă antropocentrică, cea care îl vede pe om ca fiind autonomă, respinge orice dependență a omului față de Dumnezeu, adică orice dependență a existenței și a ipostasului acestuia de Dumnezeu. Conform acestei concepții, omul este om independent de relația sa cu Dumnezeu. Nu este, prin urmare, chip al lui Dumnezeu care tinde sau este dator să tindă spre asemănarea cu Acesta, înaintând pe o anumită cale, ci este o entitate cu existență de sine, în măsură și dator să se autodetermine independent și indiferent față de existența sau neexistența lui Dumnezeu. Susținând aceasta, concepția umanistă antropocentrică nu este în nici un fel originală, ci continuă concepția și calea aceea pe care a arătat-o șarpele Evei și pe care, din nefericire, au urmat-o sub presiunea curiozității intelectuale și Eva și Adam.

Potrivit credinței creștine, Dumnezeu a creat pe om după chipul și asemănarea Sa. Adică, fiind personal și ipostasiat în trei persoane (triipostasiat în persoane), a creat pe om personal și multiipostasiat în persoane (ipostasiat în multe persoane). I-a dăruit acestuia o parte importantă din capacitățile Sale precum aceea de a gândi, a voi, a simți, a avea conștiință de sine, a cunoaște, a crea, și multe altele, împreună și cu capacitatea de a urma calea arătată de Dumnezeu, pe care înaintând permanent îndrumat și purtat de Acesta, să sporească capacitățile sale până la atingerea unui grad tot mai înălțat de asemănare a sa cu desăvârșirea infinită a lui Dumnezeu.

Șarpele susținea în chip mincinos că neconformarea omului cu poruncile (îndrumările) lui Dumnezeu nu va avea consecințe neplăcute pentru existența omului ca atare, ci îl va schimba de așa-maniere încât va putea fi „ca Dumnezeu”. Așadar, dorința omului de îndumnezeire prin sine, prin puteri proprii, constituie păcatul (greșala) adamic, repetat continuu de atunci de numeroși urmași ai acestuia. Greșala aceasta a condus la o pseudo-îndumnezeire a omului, la idolatrizarea sa, despre care Dumnezeu potrivit exprimării Pentateuhului lui Moise, a spus, compătîmind pe cel amăgit, „iată Adam s-a făcut ca unul dintre noi” (Geneză 3, 22).

Omul aparține lumii create. Dumnezeu este pretutindeni prezent și împlinitor a toate, dar, în același timp este mai presus, dincolo de tot ceea ce constituie lumea creată. Ori de câte ori omul ignoră existența celeilalte realități, care străbate lumea, dar se întinde dincolo de aceasta, și limitează înțelegerea fenomenelor precum și aspirațiile sale numai la ceea ce consideră a fi parte a lumii create, spunem că se află într-o stare de secularizare, într-o stare de autolimitare a existenței sale numai la acele capacități care țin de veacul acesta temporal și la lucrurile pe care reușește să le îplinească fiecare în scurta perioadă a vieții sale. Cea mai înaltă, dar și cea mai tristă, izbândă a omului secularizat este aceea de a fi investit, în setea lui de mărire, în copia nereușită a chipului lui Dumnezeu, așa cum și-o imaginează el amăgîn-

Umanismul creștin și umanismul secularizat

du-se, și de a fi devenit precum Adam „ca Dumnezeu” și nu Dumnezeu. Exemple ale acestei decăderi avem în Supraom și în imitatorii acestuia, ca și în toate ideologiile antropocentrice care refuză credința în Dumnezeu și îndumnezeiesc într-un grad anume pe om, sau îl fac pe acesta „măsură a tuturor lucrurilor”, fără unanimitate de păreri în ceea ce privește determinarea elementelor acelora care îl constituie pe om ca fiind bucuros (fericit).

Biserica Ortodoxă cunoaște valoarea deosebită a omului creat după chipul lui Dumnezeu și cu posibilitatea ajungerii la asemănarea cu Dumnezeu. Mai mult decât atât, învățând și oferind în fapt exemple de oameni sfinți, care s-au îndumnezeit după har, ne asigură că omul, urmând calea arătată de Dumnezeu însuși, poate deveni Dumnezeu după har și nu numai „ca Dumnezeu”.

Diferitele ideologii și învățături umaniste conțin, desigur, numeroase elemente pozitive, precum sunt interesul pentru instrucție, în special pentru cea clasică, pe care mulți dintre marii Părinți ai Bisericii au deținut-o la cel mai înalt nivel și pe care o recomandau selectiv, accentul pus pe educație și exercițiu ca mod de îmbunătățire a caracterului uman și altele. Dar, deși înaintează firesc până la un anumit punct se află subit în impas, deoarece îi apare în față întrebarea existențială, moartea fizică se prezintă ca o certitudine inevitabilă, eventualitatea deșertăciunii tuturor lucrurilor se impune amenințător și rezultatul este adeseori nihilismul, amoralismul nestăvilit, eudemonismul efemer și angoasant, antagonismul nemilos, egocentrismul și convertirea interesului pentru om în holocauste, genocide, în comercializarea omului-sclav, a omului-mașină de producție, a omului-obiect producător de plăceri, sau abordarea dușmănoasă a omului care revendică purtarea noastră de grijă, sortit exterminării pentru asigurarea confortului nostru.

Așadar, umanismul secularizat, în ciuda deselor bune intenții ale numeroșilor susținători ai săi și în ciuda elementelor sale în parte pozitive, produce de obicei omului multe suferințe. Este la îndemână omului, care nu are în vedere un model la asemănarea căruia să tindă, să se lase atras și să idolatrizeze pornirile (poftele) sale nefirești, în special iubirea de mărire, iubirea de arginți și iubirea de plăcere. Aceste trei ramuri ale iubirii patologice de sine presupun un individualism și un egocentrism puternice și provoacă conflictele interumane. Omul este tentat să anuleze succesiv, una câte una, restricțiile morale, din moment ce acestea provin numai de la sine. Dacă le-a instituit el în mod independent le poate și anula. În felul acesta, în cele din urmă, ajunge să domine ceea ce după noi este rău, dar pentru acesta are aceeași valoare cu ceea ce noi numim bine. Aceasta este o consecință logică necesară a acceptării autonomiei morale a omului.

La creștini morala rezultă din „după asemănare cu chipul”. Ei sunt chipul prototipului. Sfântul Apostol Pavel spune caracteristic: „Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului ne prefacem în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului” (II Cor. 3, 18).

Slava Domnului, chipul lui Dumnezeu, este chipul Ființei neîncolțite în jurul eului, ci pătrunde de puterea nemărginită a iubirii către un Tu, ființă care creează un imens număr de persoane capabile să participe la bucuria, la iubirea și la fericirea transmițerii vieții și a bucuriei care o însoțește.

Pentru creștinii omul se îndumnezeiește prin asemănarea sa cu iubirea lui Dumnezeu. Prin urmare, se constituie în izvor care dăruiește, și nu în crater care înghite pe semenul său. Puterea care izvorăște din creștin este o putere centrifugă, este ca o rază care iradiază spre odihna celor osteniți și împovărați și ca o mână întinsă spre a ridica greutatea pe o umerii semenilor iubiți.

Mișcarea de dăruire este trăită de credincioșii creștini în persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, ca iubire jertfelnică, care provoacă în aceștia o mișcare asemănătoare, iubitoare, - izvorată din recunoștință - către Hristos Cel iubitor și către frații mai mici ai Acestuia, cei dimpreună cu el oameni. „Întru aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi... Iubiților, dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi, și noi datorăm să ne iubim unul pe altul”, citim în prima epistolă sobornicească a Sfântului Ioan (4, 10-11).

Așadar, umanismul creștin - pentru a recapitula - cunoaște pe om nu ca fiind autonomă, ca individ care există independent și indiferent de celelalte ființe, ci ca persoană care există în relație cu alte persoane, adică, în sensul grecesc antic al cuvântului **persoană**, ca ființă care privește (stă cu fața) spre alte ființe. Prin urmare, el există ca persoană

numai dacă se află în relație de raportare cu alte persoane, concret cu persoanele Sfinței Treimi și, în continuare, cu toate persoanele semenilor săi. Dacă lipsește relația personală de iubire a omului față de Dumnezeu și față de semenul său, lipsește atunci o componentă esențială a condiției umane. Existența lipsită de raportarea iubitoare la Dumnezeu, această existență care are forma omului și sufletul și viața omului, nu constituie pe omul întreg și desăvârșit, ci o entitate, capabilă să devină om întreg și desăvârșit dacă restaurează sau reedifică relația sa iubitoare cu Dumnezeu și cu oamenii. Aceasta poate să constituie „frumusețea cea veche”, pe care immografu răvnește „a o redobândi”.

Ne-am întrebat la început care este elementul acela pe care gânditorul antic îl percepe ca necesar pentru ca cel care are înfățișare de om să fie „om cu adevărat”, în care caz va fi în mod necesar și bucuros. Deja putem să răspundem. Omul este cu adevărat om și, prin urmare, bucuros, atunci când se află în relație iubitoare cu Dumnezeu și cu semenii săi. În acest caz, lucrează asupra sa Harul Dumnezeiesc necreat și omul apare plin de bucurie (vezi coincidența de rădăcină lexicală în limba greacă pentru **har și bucurie** - hara, n.tr.), scaldat în lumina lui Dumnezeu și iradiind razele Sale.

Potrivit credinței creștine, omul este, așa cum am spus mai sus, chip al unui arhetip desăvârșit, al lui Dumnezeu. După formula Sfântului Grigorie de Nyssa, „Dumnezeu, care numai din bunătate a creat pe om, a așezat în acesta din toate calitățile Lui. Acest lucru îl declarăm pe scurt spunând că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu” (vezi MIGNE, 44, 184 B). În consecință, omul ca și chip al lui Dumnezeu poartă „în toate” caracterul frumuseții dumnezeiești originale, în special libertatea și iubirea. Dar când omul, în mod liber a întrerupt legătura sa cu Dumnezeu, când și-a întors fața de la fața lui Dumnezeu și a dorit să urmeze drumul său propriu, a umbrit chipul prototipului care se afla în el, a întunecat chipul acestuia și a pierdut vederea prototipului spre asemănarea căruia trebuia să tindă.

Nu este vorba numai de o simplă încălcare, care aduce cu sine o simplă sancțiune și nu o alienare a făptuitorului. Este vorba de o degradare ontologică a persoanei umane, care, nemaiprivind spre fața lui Dumnezeu cu dragoste și cu dorința de asemănare, se transformă într-o entitate subumană, entitate de om defectiv, adică om lipsit de o trăsătură caracteristică esențială a ipostasului uman. Aceasta este considerată ca degradare, distrugere, omorâre a ființării umane inițiale, cădere a ființei umane de la starea de a fi om înzestrat cu toate trăsăturile caracteristice umane inițiale la starea de a fi om schimbat, degradat, defectiv și, pentru aceasta, „om care nu se bucură” potrivit dictonului antic.

Conform Credinței Ortodoxe, păcatul lui Adam nu a fost încălcarea unei prevederi de drept, prin care s-ar fi adus ofensă dreptății lui Dumnezeu, Care, la rândul Său, ar cere restaurarea acestei dreptăți, ca și când fapta lui Adam ar fi produs o lipsă lui Dumnezeu și Acesta cere lucrul de care a fost lipsit, solicitând, adică, împlinirea dreptății dumnezeiești ofensate. Încălcând porunca (am spune mai curând recomandarea) lui Dumnezeu, Adam a mâncat din fructul otrăvit și ucigător, s-a făcut părtaș răului, adică a refuzat relații de dragoste și încredere față de Dumnezeu și a suferit el însuși rănire, alienare și degradare, pierzând elementul constitutiv esențial al ipostasului uman, adică acela de a fi o existență în continuă raportare și relație iubitoare cu Dumnezeu. Această transformare a fost moștenită de urmașii lui Adam, care au devenit ca și el oameni defectivi și nu oameni vinovați. Păcatul protopărinților a transferat neamului omenesc alienarea degradantă și nu vinovăția și răspunderea de tip juridic.

Faptul că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu nu înseamnă, desigur, că este întru toate asemănător cu Acesta. Dacă ar fi fost în toate asemănător „nu ar mai fi fost asemenea, ci identic”, spune Sfântul Grigorie de Nyssa (MIGNE 44, 184 C). Diferența constă în aceea că Dumnezeu (arhetipul) este necreat și neschimbător, în timp ce omul este creat și, de aceea, schimbător, suferind deja prima schimbare prin trecerea lui de la neexistența la existență. Pentru ca omul, care prin natura lui este schimbător, să poată rămâne chipul arhetipului, lui Dumnezeu, trebuie să se mențină în relația personală iubitoare cu Acesta, în care relație a fost creat. Această rămânere în existența determinată de raportarea și relația cu altă existență a depins în exclusivitate de libertatea acestuia față de orice necesitate exterioară. Această libertate i-a fost dată după chipul libertății absolute asemănătoare a lui Dumnezeu. Menținerea în această existență ar fi

condus pe om și la „după asemănare” adică la neschimbabilitatea dobândită, la opțiunea liberă și voită în favoarea păstrării neschimbate a relației personale iubitoare față de Dumnezeu, Cel care l-a creat în mod liber și voit.

Din momentul în care această relație a fost întreruptă unilateral de către perechea protopărinților, s-a pierdut exactitatea (claritatea) chipului dumnezeiesc în om, adică omul nu mai este o existență sănătoasă, ci un chip degradat al arhetipului. Aceasta aduce cu sine insuccesul oricărei încercări a omului de a restaura în sine chipul arhetipului, frumusețea inițială, deoarece a pierdut vederea personală a Acestuia, întorcând pentru totdeauna fața sa de la Acesta prin opțiunea sa pentru autonomie.

Este caracteristic faptul că, de atunci, omul caută neîncetat fața, persoana, cu care a pierdut legătura. A păstrat amintirea faptului că odinioară a avut o relație personală iubitoare cu o persoană, pe care cu trudă o caută. Poezia, filozofia, gândirea, religia, arta, știința se află în fiecare clipă față în față cu întrebarea: Cine este acel inaccesibil, ale cărui chipuri simțim că suntem, pe care inima noastră îl caută neîncetat, „precum dorește cerbul izvoarele apelor”, și pe care unele existențe sensibile îl au totdeauna înaintea lor pentru a nu se rătăci. Prima înțelegere a acestui cuvânt este aceea de a nu încălca poruncile dumnezeiești. Nu ar fi însă prea mare îndrăzneala noastră să spunem că este la fel de bine acceptată și interpretarea potrivit căreia nu vor să rătăcească pentru a nu pierde relația personală cu Domnul, Cel pe care îl văd în fața lor, deoarece, dacă ar pierde această relație, nu ar mai putea să înainteze în urmarea prototipului iubit și în asemănarea cu el.

Toate acestea sunt imagini și simboluri ale unei realități. Și această realitate este, așa cum am spus, aceea că, de la Adam începând, omul a pierdut vederea arhetipului chipului său, a deteriorat acest chip în sine și nu a mai putut să restaureze prin el însuși nici vederea chipului și, desigur, nici chipul prototipului însuși, a cărui imagine se întunecase complet. A fost nevoie, în consecință, să se nască un om care să poarte în sine chipul desăvârșit al prototipului lui Dumnezeu, așa încât toți oamenii văzând acest chip și unindu-se tainic cu el să restaureze în ei înșiși chipul.

Acest om s-a născut, și anul acesta sărbătorim aniversarea a două mii de ani de la nașterea Lui. Este Dumnezeu-Omul Iisus.

El este chipul desăvârșit al omului desăvârșit și, prin aceasta este chipul desăvârșit al lui Dumnezeu în om.

Cu ochii întunecați ai trupului și ai sufletului nostru nu distingem întru totul și cu claritate trăsăturile Lui caracteristice. Este nevoie pentru aceasta de curăția inimii, deoarece numai cei care sunt fericiți de Acesta ca fiind curății cu inima „vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8). Dar boala omului este atât de grea, încât nici curățirea inimii nu o poate dobândi prin eforturi proprii. Și pentru aceasta are nevoie de ajutorul dumnezeiesc, al Harului Dumnezeiesc, cel care pe cele slabe le vindecă și pe cele de lipsă le plinește.

Cei care, sfințindu-și viața, s-au învrednicit de vederea feței lui Hristos, s-au minunat nespuse de lumina lină fermecătoare a Acestuia. Iată cum se exprimă Sfântul Siluan Atonitul în legătură cu aceasta: „Când vede pe Domnul, sufletul se bucură cu smerenie... Este atras de dragostea către El și focul iubirii lui Dumnezeu nu-l lasă să uite pe Acesta nici ziua, nici noaptea, nici măcar o clipă...” (Gheron Siluan, pag. 324).

Arătarea lui Hristos către sfinți este o întâlnire personală, în virtutea căreia întoarcerea acestora către Dumnezeu dobândește un profund caracter personal. În rugăciunea lui, sfântul vorbește cu Dumnezeu față în față, „așa cum vorbește cineva cu prietenul său” (Ieșire 33, 11).

Noi ceilalți, „vedem acum ca prin oglindă, ca-n ghicitoră, iar atunci față în față” (I Corinteni 13, 12). Văzând slava Domnului, ne prefacem în același chip de slavă (vezi! Corinteni 3, 18). Dar deși suntem fii ai lui Dumnezeu „și ce vom fi nu s-a arătat, știm că dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă El vom vedea așa cum este” (I Ioan 3, 2).

Pentru a deveni următorii desăvârșiți ai arhetipului omului și, prin urmare, pentru a fi cu adevărat oameni, asemenea omului creat inițial, trebuie să vedem un om desăvârșit. Acesta este Domnul nostru Iisus Hristos. Umanismul creștin pe Acesta îl are ca prototip, ca model: pe Omul și Dumnezeu-Omul Iisus, pe cel care este în Tatăl și are în Sine pe Tatăl și pe Duhul Sfânt, pe Cel care trăiește permanent în legătură personală de iubire și ascultare până la moarte cu Tatăl și în Care este trăită într-o plinătate de nedescris libertatea mântuitoare.

Fie ca să ne învrednicim toți de această libertate a duhului, „prin care Hristos ne-a eliberat” (Galateni 5, 1). Așa să fie.

HRISTOS PE PĂMÂNT. ÎNĂLȚAȚI-VĂ

Gânduri la începutul Postului Crăciunului

Ne-am învrednicit și în acest an jubiliar 2000 de a intra cu sufețele curate și luminate în sfântul și dumnezeiescul post al Nașterii Domnului sau Crăciunul. Este unul din prilejurile binecuvântate rânduite de Sf. Biserică de a ne lumina și de a ne curăți sufețele dar și truște, pentru a putea întâmpina așa cum se cuvine praznicul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Este un mijloc duhovnicesc binevenit de a putea lucra „cu frică și cu cutremur” la propria noastră mântuire, de a ne înălța pe treptele lui având sprijin în rugăciune și faptele cele bune și de a dobândi eliberarea noastră de patimi și de a ne uni cu Hristos.

De aproape 2000 de ani ne cheamă pe fiecare dintre noi în această perioadă Biserica, ca asemănându-ne proorocilor și dreptilor Legii celei vechi, să ieșim întru întâmpinarea Celui ce vine în lume „în chip de rob smerit” pentru a ne readuce înfierea noastră și viața cea nouă întru Duhul Sfânt.

Ne cheamă în această perioadă Biserica, ca asemănându-ne marelui între prooroci, lui Moise văzătorul de Dumnezeu, să ne pregătim pentru a primi și noi în chip duhovnicesc „tablele cele cu dumnezeiești slove” și pe care să le întipărim în inima și în mintea noastră pentru a deveni și noi „făptură nouă” întru care sălășluiește dreptatea, pacea și adevărul.

Proorocul Moise a primit, după 40 de zile de post, cuvintele Legii scrise pe table de piatră, iar noi creștinii suntem chemați să primim pe Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, pe Cuvântul cel viu nu scris cu litere, ci întrupat și născut din Sfânta Fecioară — cum ne învață atât de frumos Sf. Simion al Tesalonicului. Postul Nașterii Domnului care începe în ziua de 15 noiembrie a fiecărui an și durează până la Crăciun, este unul dintre posturile

cele mai ușoare și mai încărcate de emoție și de semnificații duhovnicești, pentru că el cuprinde o perioadă de așteptare sfântă către un eveniment crucial din istoria mântuirii noastre: *Întruparea Cuvântului*. Cine oare nu așteaptă cu emoție sfântă și nevinovată zilele premergătoare Crăciunului, când cu sufletul înmiresmat de frumusețea și dulceața colindelor străbune ne pregătim să I ne închinăm Celui născut în ieslea Betleemului, Celui înfășat în scutece, Celui preamărit de îngeri, Celui închinat de păstori, de magi și de toată făptura? Este o adevărată primăvară duhovnicescă a sufletelor, deși paradoxal ne aflăm în plină toamnă, o primăvară în care în sufețele înfloresc aleele virtuții creștine, o primăvară în care rugăciunea înmulțită este parcă mai puternică și străbate cerurile coborând de acolo binecuvântarea, pacea și mila cea sfântă, o primăvară în care fapta cea bună făcută la vreme și din inimă este răsplătită din belșug de Cel care cercează cele ascunse ale omului.

Iată un timp binecuvântat ce aduce în sufețele noastre raza mângâietoare a Steii Betleemului ce ne călăuzește spre ieslea smerită unde s-a născut „Cel făr' de-nceput, cum au spus proorocii”.

Iată vreme potrivită pentru a ne strădui fiecare după puterile noastre să lepădăm pe „omul cel vechi” și să ne îmbrăcăm în chipul „Noului Adam”, Cel care născându-se din Fecioară a binevoit a ne readuce la starea cea dintâi, aceea de „fii ai Celui Preainalt”. Iată prilej cuviincios de a ne curăți sufețele în baia lacrimilor pocăinței, de a pune început bun vieții noastre, de a ne apropia mai mult de Dumnezeu și de semenii noștri pentru a putea gusta cu adevărat din frumusețea și măreția tainei a-

cestei sărbători a Crăciunului.

Să ne străduim fiecare dintre noi să începem această călătorie duhovnicescă a Postului Crăciunului și să o putem duce la capătul ei, unde ne va aștepta nu numai un brad împodobit și o masă îmbelșugată ci Însuși „*Împăratul Păcii și Mântuitorul sufletelor noastre*”, făcut om ca și noi, și Masa tainică a Euharistiei la care suntem chemați în această sfântă zi de sărbătoare.

Să ne luăm drept tovarăși postul cel adevărat, rugăciunea smerită, milostenia, iertarea, facerea de bine, dreptatea și celelalte virtuți și să încercăm plini de nădejde să străbatem cele 40 de zile ale Sf. Post urcând în fiecare zi ca pe o treaptă până la înălțimea nepătimirii și a sfințeniei ce ne va fi dăruită de Însuși Hristos Domnul.

Să luăm pildă bună de la sfinții și bineplăcuții lui Dumnezeu, cei care s-au nevoit în tăcere și smerenie pe calea aceasta, ca și pe înaintașii noștri, care țineau cu sfințenie aceste sfinte zile de post și nevoițe.

Să ne bucurăm întru Domnul cel care vine iarăși la noi, să ne luminăm și să ne desfățăm cu „*colindul sfânt și bun*” pe care l-am primit din adânc de istorie și să-l transmitem și copiilor noștri ca o zestre spirituală de mult preț.

Făcând așa și lucrând așa, având binecuvântarea și harul Celui Născut în Betleem acum 2000 de ani, vom prăznui cu adevărat Sfânta zi a Crăciunului după datina noastră creștinească și românească și ne vom închina dumnezeiescului Prunc Iisus și vom cânta cu întreaga Biserică imnul de slavă „*Hristos se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întâmpinați-L, Hristos pe pământ, înălțați-vă... căci cu mărire S-a preamărit*” AMIN.

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Laudatio

Imi revine deosebita cinste și în același timp dificila misiune de a rosti îndătinatul cuvânt de omagiere a personalității înalt Prea Sfințitului Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, mitropolitul Transilvaniei, cu prilejul decernării din partea Senatului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, a înaltului titlu de „Doctor Honoris Causa”.

Facultatea de Teologie trăiește cu emoție acest eveniment, întrucât vede în decizia venerabilului for academic sibiuan un îndreptățit act de aleasă cinste față de întăistătorul Mitropoliei Transilvaniei și în același timp față de Biserica al cărui devotat slujitor este înalt Prea Sfinția Sa de aproape două decenii.

Personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii și ecumenismului, înalt Prea Sfințitul Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ se înscrie cu data de astăzi între iluștrii bărbați pe care Universitatea, ca instituție de primă importanță a urbei noastre, i-a socotit vrednici să-i numere între protectorii și mentorii săi.

Născut în deceniul al treilea al acestui zburciemat secol (1926) în Basarabia, acea parte de țară care se mai află încă separată de restul pământului românesc, actualul arhipăstor al Bisericii transilvane a cunoscut, ca atâția alți compatrioți, vicisitudinile și suferințele anilor de război și de ocupație străină a provinciei natale.

Studiile secundare le-a început la Seminarul teologic „Gavril Bănulescu-Bodoni” din Chișinău, și le-a terminat, în 1945, la Seminarul „Nifon Mitropolitul” din București ca urmare a refugului familiei înalt Prea Sfinției Sale din calea trupelor de ocupație sovietice. În același an s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universității din București, auzind în paralel și cursuri la Facultatea de Litere și Filozofie. Dar precum a fost nevoit să peregrineze în timpul anilor de școală la seminar, tot așa i-a fost dat să se întâlnească și în timpul studiilor universitare, pentru că după terminarea anului III, fiind implicat în organizațiile studentești anticomuniste, a fost pus sub urmărire și, pentru a-și pierde urma a plecat în Ardeal, unde în anul universitar 1948-1949, a fost profesor la Școala Minieră din Baia Mare, iar la sfârșitul anului școlar, la 1 iunie, s-a prezentat la Facultatea de Teologie din Cluj, și-a terminat și cel de-al IV-lea an de studiu, promovând examenul de licență cu calificativul „exceptional”, fiind șef de promoție. A prezentat o teză de licență cu titlul „Importanța pedagogiei carrelene pentru o pedagogie creștină”.

Destinul mașter i-a hărăzit în continuare noi și neplăcute surprize. Hirotonit diacon la Episcopia din Arad, călugărit la mănăstirea Prislop din aceeași eparhie, n-a putut să-și împlinească în liniște votul monahal pentru că, în același an, 1949, a fost condamnat, în absență, de către Tribunalul Militar din București la 7 ani de închisoare și la 5 ani de lipsire de drepturi cetățenești. Acua care i s-a adus a fost: uneltire împotriva siguranței statului.

În mare grabă, proaspătul ierodiacon ANTONIE, a părăsit și Prislopul și a stat ascuns în București până în primăvară, după care a plecat la Șchitul Crasna - Gorj unde a rămas câteva luni, după care s-a îndreptat spre Moldova, unde și-a găsit adăpost în mănăstirea Slatina, stareț fiind acolo părintele Ilie Cleopa, duhovnicul cu nume mare de mai târziu. Pentru aceleși considerente de a nu i se decoperi urma, a fost detașat la mănăstirile Râșca și Dragomirna, ultima - citorie a mitropolitului Athanasie Crimca, în arhiva căreia se păstrau valoroase documente istorice, unele chiar din timpul lui Ștefan cel Mare. Noul primit în obște a cercetat aceste documente, le-a catalogat și le-a asigurat dănuirea, cum nu s-a întâmplat din păcate în alte părți cu altele care, nefiind cine să le prețuiască valoarea s-au distrus.

După patru ani de slujire ca ierodiacon a fost hirotonit ieromonah în 1953, iar numai după un an, în 15 octombrie 1954, a fost arestat la Iași, de

unde a fost dus la București la Penitenciarul Jilava și anchetat mai multe luni de zile.

Romanul „Treii ceasuri în iad”, pe care îl va publica mai târziu, va reda calvarul pe care l-a îndurat în perioada anchetei, dar și în anii de detenție, care s-au încheiat în 1956, când a beneficiat de un decret de grațiere.

Iată cum, la numai 30 de ani, în biografia înalt Prea Sfinției Sale se inscriu evenimente atât de contradictorii: studii seminariale, refugiu, studii teologice universitare, retragere în mănăstire și în final, ani de detenție politică. Câți alți intelectuali n-au împărțit, din nefericire, același destin ca urmare a instaurării comunismului și în țara noastră!

Eliberat din închisoare se va reîntoarce la mănăstirea Slatina și, cum dorița de studiu l-a caracterizat toată viața, s-a înscris imediat la cursurile de doctorat, la Institutul Teologic Universitar din București. Gândul că decretul de eliberare a însemnat o absolvire de orice vină s-a dovedit însă o amăgire, pentru că înainte de terminarea celui de al treilea și ultimul an de doctorat a fost eliminat și scos și din monahism și din slujirea preoțească.

Ca urmare, a ajuns șomer, cu pierderea dreptului de rezidență în capitală unde își avea familia. Abia în 1961 va primi din nou buletin de București și se va putea angaja ca muncitor necalificat la întreprinderea de Prelucrare a Maselor Plastice, unde a lucrat timp de 7 ani.

„Primăvara de la Praga”, (4 martie 1968) care a determinat o desfășurare politică și în România, i-a permis înalt Prea Sfinției Sale să revină în viața bisericească, obținând postul de secretar șef la Institutul Teologic Universitar din București.

În același an își va finisa studiile de doctorat, cu susținerea examenului de admisibilitate, ce propune dreptul de redactare și susținere ulterioară a tezei.

Patriarhul Justinian, care a cunoscut încercările prin care a trecut, dar și capacitatea intelectuală de excepție, i-a mijlocit proaspătului absolvent al cursurilor de doctorat, posibilitatea trimiterii cu o bursă de studii în Anglia, unde și-a pregătit și susținut în cadrul Institutului Pontifical „Heythrop College” de lângă Oxford, teza de doctorat cu titlul „Biserica slujitoare, în gândirea occidentală, din punct de vedere ortodox”. Concomitent cu cercetarea bibliotecii în redactarea tezei de doctorat a participat la numeroase întruniri și conferințe ecumenice atât în Anglia, cât și în alte țări ale Europei, precum Belgia, Franța, Spania, Elveția, prezentând comunicări și conferințe legate de tradiția bisericească din România.

După doi ani de ședere în Anglia, și anume în decembrie 1970, a fost rechemat în țară, și la propunerea Patriarhului Justinian a fost confirmat de Sfântul Sinod ca episcop-vicar patriarhal, încredințându-i-se Sectorul Relațiilor Externe Bisericești și conducerea Comisiei Centrale de pictură bisericească. A îndeplinit și funcția de secretar al Sfântului Sinod, iar din septembrie 1971, vacantându-se postul de rector al Institutului Teologic Universitar din București, a fost investit cu purtarea agendelor acestei funcții, unde a activat timp de doi ani. Între timp, și-a susținut și la Institutul Teologic Universitar din București examenul de doctorat, prezentând sub o formă amplificată și cu aspecte noi, teza: „Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiție și în Teologia contemporană”. Îndrumătorul tezei a fost Părintele profesor doctor Dumitru Stăniloae.

În noua calitate de conducător al relațiilor externe bisericești a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la mai multe întruniri, congrese, conferințe cu caracter ecumenic și de dialog teologic.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. Dr. DUMITRU ABRUDAN
Decanul Facultății de Teologie
„Andrei Șaguna”, Sibiu

Eminescu și Putna

„Numele care este mai presus de nume”
(Filip. 2.9.)

Toți câți vorbim și scriem românește aparținem lui Eminescu, ne trecem și ne petrecem pribegia prin pulberea selenară a Majestății Sale, suntem ucenicii lui, copilarim și îmbătrânim pe cartea lui nesfârșită. Eminescu ne recapitulează pe toți în sinele său dezmarginat, precum în Fiul Omului este recapitulată întreaga omenire, întreaga numărătoare a fapturilor.

Taborul biblic ne deschide o nobilă similitudine: un pisc dominat de un personaj suveran mistuit de focul revelației, două fețe mărturisitoare de-a stânga și de-a dreapta, iar jos, o triadă de discipoli acoperită de lumina Celui care își descoperea sinele unic „pe cât li se putea”.

Iată-l pe Eminescu strălucind sus pe Taborul Limbii Române; numele lui „care este mai presus de nume”, astral și orbitor, „alungat din orizont în orizont” ne descoperă schimbată fața sa de dincolo de lume. Stau de-a dreapta și de-a stânga sa două straje mărturisitoare — „zimbrul sombru și regal”, Ștefan

cel Mare și Sfânt, exponent al „trecutului nostru cel mai vechi”, și Codrul „acest cuib cosmic al dragostei eterne”. În preajma „preotului durerilor și-a bucuriilor”, ca să respectăm până la capăt echivalențele iconografice, triada nu poate fi alta decât cele trei provincii românești — Moldova, Muntenia și Transilvania, surprinse parcă într-o „Horă a unirii”, fiecare în parte, și toate la un loc, luminate de genul celui pe care nici „timpul epic nu-l încape” (Z. D. Bușuțenga), nici admirația noastră iarăși sporită.

Putna, inima pururi trează a Bucovinei, „vad pentru adunarea minții” (A. Plămădeală), de-o adâncime mistică ce „nu poate fi tradusă nici în românește”, după cum Argehi spunea despre poezia „omului deplin al culturii” (Noica), nu putea fi decât iubirea cea dintâi și cea din urmă a Poetului. De la candela Putnei în care este prezent duhul Voievodului mare, Eminescu și-a luat puteri suprafirești pe care le-a preschimbă în ode

pentru Sfânta Treime românească, pentru toate cele trei țări, mereu împletite în una, ivindu-se și risipindu-se fără zgârcenie într-un „popor alpestru” cu o civilizație de „brad și de stejar” (G. Călinescu).

Putna este una din „cetățile marilor inspirații” (I. Alexandru), ea însăși un poem de piatră și de slavă, între filele veacurilor ei „e dragoste și durere de dragoste cum în cele scrise de Eminescu, vedea meșterul „Cuvintelor potrivite”. Și dacă „poezia caracteristică și mare a lui Eminescu se ridică din mahnire”, după aprecierea aceluiași vrăjitor de vocale, numaidecât și Putna este o pricină. Prezența Poetului tânăr la marea sărbătoare din 1871, rezonanța manifestului citit de către Xenopol, principiile care se impun „oricărui popor ce năzuiește către nemurire”, atât de adânc gravate în stihuri și în gazeta „Timpul” de însăși pana sa dreaptă ca și paloșul Mușatinului cititor,

(Continuare în pag. a 4-a)
CONSTANTIN HREHOR

Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Transilvaniei, Doctor Honoris Causa

(Urmare din pag. 1)

dețean, ai Prefecturii și Primăriei Municipiului Sibiu, ai Academiei Trupelor de Uscat, ai Inspectoratului de Poliție a Municipiului Sibiu, ai Inspectoratului Școlar Județean Sibiu, ai Casei Armatei, ai Asociației Pensionarilor, ai „Revistei Transilvania”, ai Presei și Televiziunii, ai Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, Protopopi din Eparhie, preoții catedralei mitropolitane, studenți ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, credincioși.

La festivitate a luat parte și Dl. prof. dr. Carnegie Samuel Calian, rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh, Statele Unite ale Americii, însoțit de Doamna Calian și fiica Domniilor Lor, Sara Calian, din Londra. Au mai fost prezenți și Fr. Kwame J.A. Labi și John Garbut, amândoi secretari executivi

la Comisia Misiune și Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva, ca și Dl. prof. dr. Erich Renhart, împreună cu un grup de studenți de la Facultatea de Teologie romano-catolică din Graz — Austria.

„Laudatio”, al cărui text se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român”, a fost prezentat de pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”.

Înmănarea diplomei de Doctor Honoris Causa a fost făcută de către Dl. prof. dr. Dorin Stoicescu, prorector al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Domnia Sa a dat citire și Mesajului D-lui Rector prof. dr. Dumitru Ciocoi Pop, care se afla la data respectivă într-o misiune în străinătate. Textul Mesajului se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român”.

A luat apoi cuvântul

Înalt Prea Sfințitul dr. dr. H.C. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, care s-a referit la „Câteva trăsături specifice ale spiritualității românești”. Cuvântarea se publică în prezentul număr al „Telegrafului Român”.

Corul Facultății de Teologie a interpretat imnul „Gaudeamus” și încă alte piese din repertoriul propriu.

Consiliul eparhial a oferit o recepție.

Întreaga desfășurare a evenimentului s-a impus printr-o înaltă ținută academică și printr-o încărcătură spirituală de excepție.

Senatul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu a oficiat astfel un îndreptățit act de aleasă cinste față de întăistătorul Mitropoliei Transilvaniei și în același timp față de Biserica al cărui devotat slujitor este înalt Prea Sfinția Sa.

„Autoritate și slujire în Biserică” în perspectivă ortodox-luterană

Între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania s-a dezvoltat o adevărată tradiție a relațiilor de prietenie și bună colaborare, relații concretizate în ultimii mai bine de 20 de ani și în cele două rodnice Dialoguri, adevărate punți de legătură între Biserici. Vorbim despre cele două Dialoguri, întrucât Dialogul la nivel înalt — în cadrul căruia subiecte de mare finețe doctrinară sunt analizate de un grup reprezentativ de teologi ai celor două părți — i s-a adăugat în ultimul deceniu Dialogul Teologic pentru Tineret, manifestare destinată teologilor aflați la început de drum și acordând o mai mare amploare problemelor de practică pastorală.

În acest an, lucrările Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret s-au desfășurat în localitatea Jugenheim din apropierea orașului Mainz, în perioada 19—25 septembrie 2000, bucurându-se de ospitalitatea comunității locale și în special a vicarului ei Martin Streck. Tema discuțiilor, aceea a autorității și slujirii în Biserică, a incitat reflexia teologică a șapte tineri reprezentanți

ai Bisericii Ortodoxe Române, între care un doctor în teologie: diac. lector Mihai Săsăujan de la Facultatea de Teologie din Arad; doi doctoranzi: pr. asist. Călin Dragoș de la aceeași facultate și Vasile Adrian Carabă, trimisul serviciului de relații externe al Patriarhiei Române; un proaspăt absolvent: Nicolae Dima, colaborator la Radio Trinitas al Arhiepiscopiei de Iași și trei studenți cu o largă implicare ecumenică: Alina Pătru, anul IV, Sibiu; Lucian Apahidean, anul III, Cluj-Napoca și Aurora Ghirasim, anul II, Timișoara.

Diac. lector Dr. Mihai Săsăujan, principalul organizator al grupului român, a susținut și referatul de bază al părții române. El a prezentat cu claritate înțelesul pe care l-a avut slujirea hirotonită în Biserica Ortodoxă de-a lungul istoriei acesteia, accentuând asupra diferenței ce s-a făcut dintotdeauna între preoția sacramentală, ale cărei principale responsabilități sunt săvârșirea Sfintelor Taine, propovăduirea nealterată a mesajului creștin și conducerea credincioșilor spre mântuire și preoția generală a tuturor credincioșilor.

Referatul de bază al părții germane a arătat evoluția ideii de preoție începând de la Luther și până în ziua de azi, identificând și, ca o constantă în dezvoltarea acesteia, asocierea ei permanentă cu misiunea de predicator al adevărului evanghelic, misiune din care derivă și responsabilitățile legate de cult.

În problema deținătorului autorității în Biserică s-a conturat ca opinie comună afirmația că orice autoritate provine de la capul trupului care este Hristos, fiind împărtășită de El persoanelor care indeplinesc în Biserică anumite slujiri, conform textului de la I Cor. 12, 5u.

Rolul laicilor în Biserică a fost abordat de către reprezentanții ambelor delegații în toată complexitatea sa. Astfel s-a arătat că preoția laicilor se altoiește, ca și cea sacramentală, tot pe cele trei direcții ale lucrării mântuitoare a lui Hristos. Aceste direcții asigură laicilor o multitudine de posibilități de implicare activă în viața Bisericii, rămase însă din păcate necunoscute în totalitate multora dintre ei. Referatul ortodox a avut darul de a face cunos-

cute aceste posibilități par-tenerilor germani și de a demola, așa cum ei înșiși au afirmat, o opinie preconcepută conform căreia abia în Bisericile rezultate de pe urma Reformei elementul mirean își primește cuvenita considerație.

Alte referate cu un pronunțat caracter practic au ipostaziat chipul preotului așa cum se conturează el în ochii comunității, ori au analizat situația parohiilor vacante, considerată stare de criză în Biserica Ortodoxă, admisă și chiar instituită deliberat la anumite intervale de timp de către luterani.

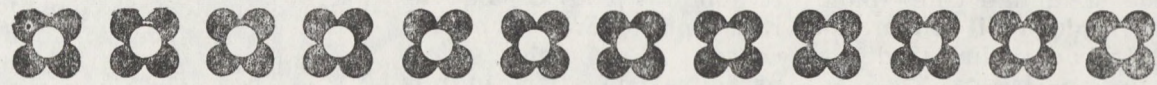
Programul discuțiilor a fost presărat cu un apreciabil număr de evenimente de tip social. Vizitarea Institutului pentru Studiul Confesiunilor din Bensheim, recepțiile oferite de primarul din Jugenheim și de decanul (protopopul) din Ingolheim, vizita la Centrul de consiliere a persoanelor afectate de diferite patimi sau la Casa pentru tineret — amândouă instituții patronate de Biserică, existente în Oppenheim, sunt doar câteva din experiențele de acest gen.

În plus, fiecare zi a beneficiat și de o corespunzătoare încadrare liturgică, din program nelipsind nici

Sfânta Liturghie ortodoxă, punct de maxim duhovnicesc, trăit cu mare intensitate de reprezentanții ambelor grupe și totodată generator de forțe motrice vitale bunei desfășurări și progresului discuțiilor.

Deschiderea față de ceilalți precum și buna ancorare în credința proprie au fost condițiile reușitei unei asemenea manifestări. Și cum toți cei prezenți au dat dovadă că dețin aceste calități, și a VII-a ediție a Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret a fost încununată de succes.

ALINA PĂTRU,
participant

Familia Pușcariu la Sibiu

Una dintre familiile de seamă ale românilor ardeleni, și nu numai, a fost familia Pușcariu. Avându-și originile în zona Maramureșului de unde a trecut în Moldova și a luptat alături de Dimitrie Cantemir la Stănilești, după înfrângerea domnului Moldovei această familie se refugiază în Ardeal, în zona Branului. Fiind vânători de meserie, ei au primit numele de Pușcașu, pentru ca mai apoi să treacă la numele de Pușcariu.

Bucur „sin Juga Pușcariu (1723—1809) este primul din familia Pușcariu despre care avem mărturii certe. A absolvit teologia la Sibiu și a fost preot în Sohodol (1762—1790) și în Tohanul Nou (1805—1809). Referindu-se la activitatea lui, Sextil Pușcariu în *Spîța unui neam din Ardeal* spune că „preotul Bucur era om învătă. La el se duceau ohodolenii să le facă cărți către magistratul din Brașov”. Bucur a cultivat cu pasiune și migală arta caligrafiei de manuscrise. Dintre acestea, unul a fost donat Bibliotecii Astra Sibiu. Un alt manuscris, cuprinzând 312 pagini, a fost donat de învățătorul Ioniță Pușcariu arhivei Muzeului *Primei școli românești* din Șcheii Brașovului.

În Sohodol, Bucur a creat o adevărată școală de copiiști, unde s-au remarcat în special cei doi copii ai săi, *Leonte și Bucur*. Arhiva Muzeului *Primei școli românești* păstrează un prețios codice miscelaneu în manuscris cu litere chirilice și latine, alcătuit de cei doi frați. Tot celor doi frați le datorăm transcrierea cu litere chirilice în 1789 a mai multor fabule de Fedru și Esop. În 1787 Leonte a transcris, cu chirilice, în codicele pomenit, un cântec de stea, fiind cel mai vechi manuscris românesc având acest subiect. Fratele său, Bucur, a transcris în 1786 un mic dicționar greco-român intitulat *Cuvinte grecești*, care se păstrează în același codice.

Ioan Cavaler de Pușcariu (1824—1911) a fost primul din familia Pușcariu care a adoptat numele mai românizat de Pușcariu. Născut într-o familie de cărturari patrioți, el a participat timp de mai bine de o jumătate de veac la evenimentele premergătoare realizării Unirii Transilvaniei cu România.

Anul revoluționar 1848

l-a găsit la Sibiu, unde-și încheia studiile juridice la Academia de Drept din localitate. În timpul studiilor la Sibiu, l-a cunoscut pe Simion Bărnuțiu, cu care a fost coleg. Pușcariu a fost cel care a lansat în primăvara lui 1848 proclamația redactată de Bărnuțiu. El ne spune cum, după o conversație scurtă avută în seara zilei de 24 martie 1848, Bărnuțiu i-a dictat o proclamație către români, pe care el a copiat-o în mai multe exemplare trimițându-o prin poștă la Blaj, Cluj, Murăș-Vasarhei, Brașov și Sibiu.

Ioan Pușcariu a participat la Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848 în calitate de membru al Comitetului Național Român permanent de la Sibiu, el fiind purtătorul steagului cel mare al națiunii. Din acest motiv, el a mai fost numit și *stegarul național*.

Ioan Pușcariu este autorul poeziei *Ce e patria română*, răspândită pe foi volante în timpul adunării, în care se definea chipul viitoarei țări române întregite:

„Până unde mai răsună,
Limba dulce și străbună,
Limba care să trăiască!
Limba românească!

Pân acolo-i frățioare,
Patria română care,
O numesc eu mare”.

În anii de după revoluție a desfășurat o vie activitate pentru fondarea *Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*. Prin articolele din *Telegraful Român* din 20 martie și 13 mai 1860, el lansa pentru prima dată ideea înființării *Asociației*. Împreună cu George Barițiu și Timotei Ci-pariu a redactat statutele *Asociației*.

La 13 septembrie 1877, Ioan Pușcariu a fost ales membru onorific al Academiei Române, iar la 4 aprilie 1900, membru activ în cadrul Secției literare. A publicat lucrări literare, dar și volume de studii și documente: „Date istorice despre familiile nobile române” (2 vol. 1892—1895), „Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărașului”, și patru volume de documente istorice (1904—1907). S-a stins din viață la 24 decembrie 1911, Iorga scriind la moartea lui în *Neamul Românesc* că românii pierdeau „pe unul dintre

acei rari și prețioși martori ai unor vremuri superioare ca virtute”.

Ilarion Pușcariu (1842—1922), fratele mai mic al lui Ioan, a urmat teologia la Sibiu și filosofia la Viena, unde și-a luat doctoratul. A activat alături de Eminescu și Slavici în cadrul Societății literare și științifice, al cărei vice-președinte a și fost în anul 1869.

Ilarion a îmbrățișat cariera clericală, ajungând la rangul de arhimandrit și vicar arhiepiscopal la Sibiu. În 1870 a fost numit profesor de exegetică și limba română la seminarul din Sibiu, remarcându-se prin operele sale literare, pedagogice și istorice, puse în slujba luminării neamului său. A colaborat la mai multe reviste literare și a luat parte la înființarea și redactarea *Foișoarei Telegrafului Român*, apărută la Sibiu între 1876—1877.

Ilarion Pușcariu este autor membru în comitetul central al Astei și, între 1889—1901, director al despărțământului din Sibiu.

În lucrările sale a militat pentru acordarea de drepturi politice, sociale și economice românilor ardeleni. A colaborat la redactarea *Enciclopediei Române* sub conducerea lui C. Diaconovici. Lucrarea care l-a consacrat a fost „Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul românilor pe pământ crăiesc” apărută la Sibiu în 1913. Ilarion Pușcariu a fost uns episcop-vicar al Sibiului de către mitropolitul Nicolae Bălan. Prea bătrân ca să mai activeze în acea funcție, el și-a petrecut ultimii ani din viață în casele sale de la Bran sau Sibiu, stingându-se din viață la 8 septembrie 1922.

Pentru meritele sale deosebite, Academia Română i-a atribuit titlul de membru onorific.

Josif Pușcariu (1835—1923) a învățat scrisul și cititul în satul natal și în 1847 a trecut la școala românească din Brașov, fiind coleg cu Titu Maiorescu. Clasele 5—8 le-a terminat la Sibiu, apoi s-a înscris la Academia de Drept din Sibiu. În timpul studenției la Sibiu, a redactat foaia umoristică *Calicul*.

În secolul al XIX-lea Sibiul a acționat ca un magnet pentru românii doritori de a se distinge și a-și aduce aportul lor la înălțarea neamului românesc.

DUMBRAVĂ ALEXANDRU

Eminescu și Putna

(Urmare din pag. 1)

dovedesc înainte de toate românismul profund și veșnic pilduitor al aceuia care nu putea să-și închipuie vreodată că se vor stinge „candelile pe mormânt”, sub „întunecat, vechiul portret” al „principelui creștinătății”. Eminescu a umplut Putna de sinele său neprihănit și a coborât cu Putna în el pe toate drumurile. Până în eshaton, nu pulberea ne adevărește, ci eternitatea. Nemurirea lui Ștefan cel Mare vorbește despre nemurirea poporului său, căci ce ar fi un cărmuitor viu peste un neam mort! Or, Eminescu, eroul și martirul nostru emblematic, lucrător în „drumul strămoșului cuminte”, cunoscându-și descendența, de nenumărate ori, în lungă restriște, invocă liturgic duhul perpetuu viu al Domnului viteaz și credincios. Semnificativ și iarăși actual este fragmentul eminescian, de o „amărăciune glacială” (T. Arghezi), scris după ce la Iași s-a ridicat monumentul Voievodului peste o turmă „incapabilă de adevăr și de dreptate”, plină de „traficantși de credințe și simțiri”. „Și Tu, Doamne, Ștefane, stătea mut și rece asupra acestei adunări de precupeți de hotărâre și n-ai izbit cu ghioaga Ta răpuitoare de eroi, în capetele acestor reptile, acestor agenți provocatori ai străinătății...”. „Tu, care de 40 de ori, în 40 de bătălii, Te-ai aruncat în rândul înțaiu al oștirii, căutând martirul pentru țară, aseuți oameni pentru care patria și naționalitatea sunt o marfă pe care o precupețesc? (...). Tu ale cărui raze ajung până la noi ca și acelea ale unui soare ce de mult s-a stins, dar a cărui lumină călătorește încă mii de ani prin univers după stingerea lui;

Tu, care însuși nemuritor, ai crezut în nemurire și, lumină din lumină, ai crezut în Dumnezeu luminii”, îl invoca, cutremurător, Eminescu, încercându-se apoi „în grosimea tăcerii absolute” (G. Călinescu); împotriva lui se la „hula, vrajba și ura ce ne-o facem noi înșine”, reflectând amar la „această Americă dunăreană”, în care totul este stins de morbiditate, cu adevărat „semnelor vremii profet” se arată peste veac.

Aceste cuvinte care sunt un plâns urlat, nu-s destinate să treacă numai prin pietrele din zidurile Putnei, ci să răscolească inimi și conștiințe mandatate să stea deasupra „furnicarului”, nu încărunțind într-o „filosofie a nimicului”, fără „orice bătaie de cap și de orice bătaie de inimă” (Hasdeu).

Celebra „Doină”, de „o suverană măiestrie acustică”, atât de răsplată trecută prin lacrimă în rostirea monahilor Pimen, Iachint, Gherasim, Teofilact, Calinic ori Chiril în spațiile de academie din Muzeul Putnei e-o rugă pe care toți trebuie să o știm și pe care trebuie să o deprindă și urmașii, până când Țara iarăși se va face rotundă, adunându-și într-un singur staul țarinile înstrăinate, precum s-au întâlnit sâmburii de pământ dacic în urna comemorativă a Putnei de odinioară.

„Eminescu este astăzi o instituție națională”, scria cu ani în urmă P. Constantinescu, deși nici în contemporaneitatea noastră sufocată de pretinsă modernitate „geniul neîmbătrânit al istoriei românilor” nu este cruțat de impostori, unii chiar apăsați de cărunțetea bibliotecilor, care se răfuiesc cu altitudinea sa astrală, de parcă nu ar fi citit nici un vers din profetica „Scri-soare I”, „muști de-o zi

pe-o lume mică de se măsură cu cotul”...

Frumos ne mai găsește Ioan Alexandru: „În vreme de răstriețe, ca și de bucurie, cântările poezilor sunt pâinea zilnică augustă a unui popor”.

Mihai Eminescu, un Voievod peste o Țară de cuvinte! Trec prin strunga gurii sale turmele Limbii Române într-o veșnică transhumanță stelară, odihnindu-se la subțioara Luceafărului înfiorat de propria-i albastră eternitate.

Ucenicim de mai bine de un veac pe Biblia minții sale. Literatura și Cultura noastră au un căpătâi, capul plin de mărgăritare al lui Eminescu.

Candela Putnei nu se va stinge nici când arhangheli vor dasemn ca un țărnam să se desfacă de alt țărnam, pentru a se arăta „un cer nou și un pământ nou”, nu se va stinge candela de pe lespede. Domnul nu nepereche pentru că focul ei e chiar duhul nepieritor al lui Mihai Eminescu, pentru totdeauna strămutat aici.

La Putna, pe efigia cu bourul Descălecătorilor ar trebui încrucișate pana cântătoare a Poetului cu spada împodobită în cruce a Voievodului. Cât curs va avea vremea, datoare fi-va necontenit lui Ștefan cel Mare și lui Mihai Eminescu.

Nu se poate să nu iubim Bucovina, nu se poate să nu ferim România, pentru că din substanța, din aerul tricolor de deasupra ni-i aprinsă viața, pentru că din potirul acestor veșnicii ne însuflețim și ne mântuim.

Suntem datori să ne pomem înaintemergătorii, comemorându-i, le câștigăm nu numai darurile de peste har, nu numai protejirea spiritului, ci și contemporaneitatea!

1. SĂ SE INCHINE DOAR LUI DUMNEZEU

În primul și în primul rând vitalitatea parohială pretinde o închinare adresată doar lui Dumnezeu. Acet lucru este mai ușor de spus decât de pus în practică. Observatorii de pe Marte ar putea avea o dificultate în a încerca să clasifice legăturile dintre multe slujbe bisericesti. Se manifestă câteodată o stimă - mai mare - deosebită față de o supunere raportată la cultură decât la Dumnezeu. În centrul vieții parohiale trebuie să se afle o închinare la Dumnezeu cel în Treime pe care îl mărturisim ca fiind Creatorul, Răscumpărătorul și Sprijinitorul nostru.

2. SĂ FIE CUNOSCĂTOARE A SCRIPTURII

În al II-lea rând, viața parohială ne cere să (fim) cunoaștem Biblia. O parohie care ignoră Scriptura este ca o Biserică fără o viziune dumnezeiască. Necunoașterea Bibliei face ca o parohie să fie vulnerabilă la influențele culturale și la numeroase ideologii. Credinciosul care cunoaște Biblia știe că închinarea autentică se face doar lui Dumnezeu.

3. SĂ CINSTEASCĂ MOȘTENIREA VOASTRĂ

În al III-lea rând, vitalitatea parohială depinde de înțelegerea propriei noastre istorii, atât în momentele ei de glorie cât și în cele de „negură”. Dacă ne cunoaștem istoria bine, avem posibilitatea să ne prețuim moștenirea în perspectivă evitând tentația idolatriei.

Din moment ce învățăm să ne prețuim moștenirea și prescripțiile ei, vom fi capabili să ne menținem identitatea actuală fără a suferi de o amnezie bisericască.

4. SĂ FIE O BISERICĂ PRIMITOARE

În al IV-lea rând, vitalitatea parohială apare când o Biserică devine cu adevărat o comunitate primitoare. Acest lucru implică (presupunem) o prietenie atotcuprinzătoare unde ospitalitatea este exprimată nu doar prin cuvinte dar și prin acte de ospitalitate. Nu ar fi minunat dacă după serviciul divin nu am servi doar un ceai sau o cafea împreună, dar ne-am face de asemenea timp să servim o masă laolaltă? Adesea ne simțim atât de bine când urmărim programul nostru „normal” dintr-o duminică, când îi respingem pe străini, (considerând că ei) ca nu cumva să ne distrage de la viața noastră comunitară.

Viața parohială este caracterizată de o Biserică care practică teologia bunului samaritan, manifestată în grija de aproapele și în ospitalitate.

Cuvânt de recepție al Prof. Dr. Carnegie S. Calian

5. SĂ PROMOVEZE RUGĂCIUNEA

În al V-lea rând o viață parohială autentică promovează rugăciunea.

O Biserică ce se roagă laolaltă, nu numai că stă laolaltă, dar membrii ei învață să devină sprijin unii altora. Fiecare grup de rugăciune devine o realitate prezentă a Bisericii în acțiune. Un grup de rugăciune care funcționează bine nu va fi niciodată inactiv și de obicei conduce la o slujbă a comunității.

6. SĂ EDUCE TINERETUL

În al VI-lea rând, o parohie plină de viață va acorda o mare atenție tineretului. Educarea (cultivarea) tineretului susține vitalitatea parohială de la o generație la alta. Neglijarea tineretului ne va pune sub semnul întrebării atât prezentul cât și viitorul. Trebuie să căutăm mijloace mult mai creative pentru a avea acces la tineretul nostru și să fim mult mai buni ascultători. Trebuie să le punem întrebări, nu să le oferim răspunsuri depășite ale zilei de ieri.

Educarea tineretului este absolut esențială pentru vitalitatea parohială, dacă e să cuprindem (umplem) prăpastia actuală dintre generații în Bisericile noastre.

7. SĂ ABORDEZE CHESTIUNILE ÎN CUNOȘTINȚĂ DE CAUZĂ

În al VII-lea rând, în orice situație în care există un conflict, o parohie vitalizată va pune probleme în cunoștință de cauză. Nu putem permite ca zvonurile să ne domine gândurile și apoi să interpretăm totul cu date incomplete. În această epocă a informației nimeni nu poate fi mulțumit cu date puține. O parohie vitală depinde, deci cere o informație exactă și veritabilă, o comunicare viabilă nu doar cu membrii (Bisericii) ci și cu publicul.

8. SĂ PRACTICE IERTAREA

În al VIII-lea rând, de fiecare dată când prietenii se rup și suspiciunea își face apariția, trebuie să intrăm într-un proces de iertare, deși nu putem uita rănille de ieri. Este ceea ce Iisus a învățat și a demonstrat. Pentru ca o parohie să fie vitalizată trebuie ca aceasta să devină o comunitate a iertării și uitării. Fiecare Biserică ar trebui să fie cunoscută prin împrejurimi ca o casă a iertării.

9. SĂ ACȚIONEZE PENTRU PACE ȘI DREPTATE

În al IX-lea rând, trebuie să pledăm pentru pace și dreptate în zonă; printr-o tehnologie avansată am devenit un cartier internațional. Nu putem rămâne indiferenți la nedreptatea făcută vecinilor noștri de peste drum sau celor de pe drumurile Bosniei, Rwandei, Mexicului și Irlandei de Nord. Vitalitatea parohială pretinde (cere) atenție îndreptată către propovăduire și pace și problemele de dreptate.

10. SĂ FIE ALCĂTUITĂ DIN OAMENI DE ÎNCREDERE

În al X-lea rând, pentru ca o parohie vitalizată să se răspândească, trebuie să fim oameni de încredere.

În zilele noastre există prea multă încredere în mijlocul nostru. Toți o știm. Pe măsură ce învățăm să ne încredem în Dumnezeu cu mai multă tărie, vom începe să descoperim imaginea divină unul în altul indiferent cât de inactivă sau lipsită de strălucire ar fi. Primul pas în clădirea unei încredere cere credință - numiți-l riscul de a vorbi, dacă vreți - și trebuie să înceapă de la mine și de la tine pe măsură ce pășim înainte pe drumul inițierii acestui proces. Să fim pregătiți pentru a fi ofensați din când în când, și totuși să ai încredere că Domnul te va ridica din mocirla ce te înconjoară.

Ne așteaptă provocări mari, dacă vitalizările noastre vor fi transformate în parohii vitalizate. Alegeți-vă o noastră: Ne dorim doar să supraviețuim sau ne dorim să intrăm cu vigoare în secolul XXI? Strigătul de trezire bate la ușă.

CATALINA SIMIONOV

Laudatio

(Urmare din pag. a 3-a)

A făcut parte chiar din forurile de conducere ale unor organisme intercreștine precum: Conferința Bisericilor Europene, unde a activat în calitate de membru al Comitetului Consultativ și în Comitetul Financiar, iar mai apoi s-a numărat între președinții acestora și în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, unde a fost ales membru în Comitetul Central și Executiv, ca și în Comitetul Financiar. Spațiul și timpul nu ne permit să menționăm toate participările la diverse conferințe, adunări, întruniri ale acestor două organisme.

Vom mai aminti că în 1971 a fost numit membru în Comisia pregătitoare a Sfântului și Marelui Sinod Ortodox de la Chambesy - Elveția, iar în 1972 a condus prima delegație oficială a Bisericii Ortodoxe Române la Vatican. Ulterior a mai vizitat de câteva ori Vaticanul. Din 1981 a fost delegatul Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog cu Biserica Romano-Catolică, făcând parte din Comitetul de Coordonare a acestui dialog.

În aceeași calitate a făcut parte din delegațiile oficiale ale Bisericii noastre întreprinse la alte Biserici din întreaga lume.

În calitate de rector al Institutului Teologic Universitar din București a participat la Congresul Internațional al Rectorilor Facultăților de Teologie romano-catolică de la Salamanca în 1973, iar în 1975 la al II-lea Congres al Facultăților de Teologie Ortodoxă de la Atena.

Prezența înalt Prea Sfinției Sale în forurile de decizie a organismelor ecumenice menționate, i-au permis să poată mijloci ajutoare materiale nu numai pentru Biserica noastră, dar și pentru alte confesiuni și chiar instituții de cultură și sociale din țară, precum: 1,5 milioane dolari pentru construirea Institutului Teologic din București, 500 000 de dolari pentru Policlinica din Roșiori de Vede, 200 000 de dolari pentru Seminarul Teologic din București, 30 000 de dolari pentru Institutul Protestant din Cluj-Napoca, 30 000 de dolari pentru Muzeul din Sibiel și altele.

În țară episcopul vicar-patriarhal de atunci a îndeplinit un important rol în organizarea și desfășurarea lucrărilor conferințelor teologice interconfesionale care se desfășurau de trei ori pe an în cadrul institutelor teologice ortodoxe de la București și Sibiu și în cadrul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca. Concluziile pe care le formula la încheierea lucrărilor au rămas în amintirea participanților ortodocși, romano-catolici și protestanți ca sinteze teologice ecumenice de înalt nivel academic.

După un deceniu de activitate ca episcop-vicar patriarhal și conducător al relațiilor externe bisericesti, care poate fi apreciată ca unică prin multitudinea responsabilităților pe care le-a îndeplinit, în decembrie 1979 a fost ales episcop al Buzăului. Aici s-a remarcat printr-o susținută activitate predicativă și printr-o foarte eficientă lucrare administrativ-gospodărească, concretizată în reconstruirea și consolidarea bisericilor și caselor parohiale, a reședinței episcopale și a Seminarului Teologic distruse de cutremurul din 1977. Aici a desoperit că Palatul episcopal din Buzău era opera lui Constantin Brâncoveanu, și l-a refăcut ca atare făcându-l pridvor sculptat în piatră.

Din februarie 1982, cel ce urmează a fi încununat astăzi cu titlul de Doctor Honoris Causa, a fost chemat prin alegerea Colegiului electoral bisericesc, să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei. Venea în Ardeal să onoreze scaunul mitropolitan pe care s-au aflat anteriori cu adevărat de mare prestigiu, precum Andrei Șaguna, Miron Romanul, Ioan Mețianu, Nicolae Bălan, Nicolae Colan și Nicolae Mladin.

Dintru început, lucrarea înalt Prea Sfinției Sale, la Sibiu, s-a plasat la altitudinea vrednicilor înaintași. Clădirea în care ne aflăm acum și care, iată, și într-o împrejurare ca aceasta își justifică utilitatea, a fost înălțată la scurtă vreme după înscăunarea ca arhiepiscop al Sibiului. Ur urma la rând restaurările capitale de la „Casa Eminescu” din vecinătatea reședinței, de la Schitul Păltiniș, de la Ateliul de lăcătușii și Tipografie și chiar a Aulei Facultății de Teologie.

Realizarea cu valoare cititoriească o reprezintă însă construirea incintei mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu biserică, bibliotecă și muzeu incluse în patruleterul arhitectonic și cu continuarea până astăzi a lucrărilor de construire a Academiei duhovnicești de la aceeași mănăstire. Sunt binecunoscute împrejurările și dificultățile întâmpinate pe parcursul desfășurării înălțării complexului. Dar toate acestea pălese în fața măreției acestui ctitorii, care echivalează în monumentalitate și frumusețe cu marile lavre ale Moldovei precum Neamțul și Putna sau așezămintele voevodale de la Horezu, Cozia și Bistrița Olteană.

Desigur că se cuvîm menționate și lucrările de renovare, întreținere și chiar de construire de noi biserici pe tot cuprinsul eparhiei încuviințate și susținute de înalt Prea Sfinția Sa.

Dar înalt Prea Sfinția Sa n-a recitit doar așezămintele și monumentele bisericesti, ci s-a preocupat și de revigorarea și sporirea prestigiului acestor mijloace de cultură și spiritualitate care sunt pu-

blicațiile și periodicele bisericesti: „Telegraful Român”, revista „Mitropolia Ardealului”, astăzi „Revista Teologică” și „Îndrumătorul bisericesc”. Prezența numelui înalt Prea Sfinției Sale în calitate de președinte al Colegiului redacțional n-a fost singura relație cu aceste periodice, ci mai ales s-a remarcat prin contribuția, în cadașta de apariție a fiecărui număr, cu materiale de înaltă ținută conceptuală și literară.

Am lăsat la finalul acestei prezentări, să ne referim la activitatea cărturărească a înalt Prea Sfinției Sale pentru că de fapt acest aspect a fost socotit prioritar atunci când Senatul Universității, la propunerea Consiliului Profesoral al Facultății, a hotărât să-i acorde înalt Prea Sfinției Sale titlul de Doctor Honoris Causa.

Într-un volum omagial editat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani de către înalt Prea Sfinția Sa, lista bibliografică a I.P.S. acoperă exact 30 de pagini. Este vorba însă numai de bibliografia selectivă. În această listă se cuprind peste 30 de cărți publicate în țară și străinătate, dintre care amintim: „Dascăli de cuget și simțire românească”, 547 pagini; „Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă”, 410 pagini; „Vocație și misiune creștină în vremea noastră”, 462 pagini; „Pagini dintr-o arhivă inedită”, 435 pagini; „Lupta împotriva deznaționalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar” 358 pagini; „Contribuții istorice privind perioada 1918-1939”, 484 pagini; „Tălcuiri noi la texte vechi”, 300 pagini; „Preotul în biserică, în lume și acasă”, 300 pagini; și în fine trei volume intitulate „De la Cazanla lui Varlaam la Ion Creangă”, „De la Filotei al Buzăului, la Andrei Șaguna”, „De la Alecu Russo la Nicolae de la Rohia”. În prezent se află sub tipar cartea „Cuvinte duhovnicești”, peste 300 de pagini, și multe altele.

Articolele, studiile, recenziile, cronicile, însemnările, comentariile ecumenice publicate în țară însumează cifra de 352, iar cele publicate în străinătate, 41. Conferințele publice ținute în țară și străinătate erau până în 1996 în număr de 131. Pastorațiile alcătuite cu prilejul marilor praznice creștine au depășit cifra de 50.

În fața acestei impresionante activități de cercetare și publicare de cărți și studii, cel puțin noi, dascăli de la Facultatea de Teologie, ne plecăm cu adânc smerenie. Personal aș dori să menționez o pertinentă apreciere pe care unul dintre dascăli de teologie contemporan a rostit-o asupra unei scrieri de înalt Prea Sfinția Sa și anume că reprezintă o excepțională „confluență dintre teologie și cultură” (vezi Ion Bria, „Teologie și cultură” în Telegraful Român nr. 43-46/1986).

Din 1994 înalt Prea Sfințul Antonie este membru de onoare al Academiei Române și din 1992, membru al Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Face parte și are funcții de conducere în diverse asociații culturale, precum: Institutul Național pentru Romanitate și Românică, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Liga culturală creștină „Andrei Șaguna” a românilor din județul Covasna, Societatea culturală „Mitropolitul Varlaam” din Chișinău, Fundația culturală „Vasile Lucașcu” din Satu Mare, Institutul Național pentru studiul totalitarismului, etc.

Numele, bibliografia și biografia înalt Prea Sfinției Sale au fost incluse în cărți biografice din străinătate.

Înainte de titlul ce i se acordă astăzi, i-au mai fost decernate și altele dintre care menționăm:

1. Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Facultatea de Teologie din Presov, Cehoslovacia, în 1988;
 2. Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Universitatea din Oradea, în 12 octombrie 1998;
 3. Este membru de onoare al Societății de Antichități din Scoția, 1980;
 4. Titlul de Cetățean de onoare al municipiului Sibiu, în anul 2000.
 5. A fost distins cu „Ordinul ziaristilor” clasa I, de ziarul „Tribuna” din Sibiu în anul 2000.
- Pe plan bisericesc, înalt Prea Sfinția Sa a fost distins cu următoarele ordine:
1. Ordinul „Sfântul Marcu” din partea Patriarhiei Alexandriei Egiptului;
 2. Ordinul „Sfântul Petru și Pavel”, din partea Patriarhiei Antiochiei;
 3. Ordinul „Sfântului Mormânt”, din partea Patriarhiei Ierusalimului;
 4. Ordinul „Sfântul Sergheie de Radonej”, din partea Patriarhiei Moscovei;
 5. Ordinul „Sfântul Chiril și Metodiu”, din partea Patriarhiei bulgare;
 6. Medalia „Martin Luther”, din partea Bisericilor evanghelice din Germania etc.
- Titlul de astăzi ocupă însă un loc unic, prin faptul că vine din partea forului academic al Universității sibiene, orșul în care înalt Prea Sfinția Sa reprezintă o personalitate de înalt prestigiu și se bucură de demnitatea de părinte duhovnicesc al nostru, al tuturor.
- Facultatea de Teologie își exprimă alăsa recunoștință pentru gestul onorant al Senatului Universității sibiene, iar înalt Prea Sfințului Părințe, Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală îi adresează fieșca urare de sănătate și fericire.

Câteva trăsături specifice

(Urmare din pag. 1)

la noi a unor emisari care vor să ne ajute, dar și să constate în ce măsură reforma progresează. De fiecare dată, la plecarea lor, aflăm concluziile pe care le-au formulat, aprecierile și recomandările pentru ceea ce am înfăptuit sau mai avem încă de parcurs pe drumul anevoios al reformei.

Din sondajele de opinie, rezultă cu claritate că, în ciuda dificultăților și a greutăților pe care le presupune reforma, în marea lor majoritate, dacă nu cumva în totalitate, românii doresc „integrarea în Europa”, și evident alinierea noastră la standardele cerute. Ba există chiar o nemulțumire în privința ritmului lent al reformei.

Acuzată uneori, de unii, cum că ar fi refractară procesului de deschidere spre Occident, Biserica însăși, cea Ortodoxă desigur, s-a văzut nevoită să dea asigurări că susține efortul poporului spre împlinirea neabătută a acestui deziderat. Dacă au mai existat unele dubii asupra sincerității declarațiilor și atitudinii ei, acestea s-au risipit după vizita în România în anul trecut a Papei Ioan Paul al II-lea, la invitația Bisericii Ortodoxe Române.

Mai recent însă, a intervenit un alt fapt care din nou a stârnit unele reacții ce vizează în mod direct și special Biserica. Este vorba de abolirea, din Codul penal a articolului 200, față de care Biserica a luat atitudine, Sfântul Sinod adresând în acest sens un Apel senatorilor și deputaților, ca o chemare la responsabilitate. Fermitatea poziției ei se vede și din unele formulări apărute în presa bisericască precum: „Europa, nu Sodoma”, „Înapoi la canoane”, „Criteriul bunului-simț”, „De la fatalitatea la responsabilitate”, „Pentru un Staatskirchen recht ortodox”, etc.

Reacțiile la poziția adoptată de Biserică au fost desigur diverse. Cele mai multe au fost de aprobare și susținere, dar au existat și voci de imputare și incriminare.

Dată fiind această situație, este cazul să analizăm cu seriozitate dacă ar fi fost cu precădere ca Biserica să se implice în dezbaterile unei astfel de probleme. Dacă totuși a făcut-o, nu cumva ea se postează pe poziții prea puritane, ignorând statutul aparte în care se află unii dintre membrii societății? Mai mult, oare nu cumva ea încalcă principiile libertății și democrației, atunci când se impune restricții de manifestare și opțiune liberă unor categorii de oameni, care poate, fără voia lor, constituie o excepție de la legea firii?

Ținând cont de faptul că pentru stările de boală preocuparea trebuie să fie tratarea și vindecarea, iar pentru păcat și decadență - penitența și îndreptarea, atitudinea Bisericii în situații ca cele ce intră sub incidența articolului 200 din Codul penal, nu poate fi taxată ca exagerată și intolerantă. În definitiv nu există libertate pentru săvârșirea păcatului, ci doar pentru înfăptuirea binelui. Or încălcarea rânduicilor firii reprezintă un păcat ce trebuie ispășit, iar nu legalizat.

Prin urmare, Biserica nu numai că nu a împietat cu nimic asupra principiilor înscrise în Charta drepturilor omului ci din contră ea a făcut un serviciu deosebit poporului român, apărând frumusețea echilibrată și plină de cumințenie a spiritualității sale, trăită în mod exemplar și într-o desăvârșită modestie și duhovnicească discreție, de-a lungul timpului.

În conformitate cu menirea ei, Biserica este datoare să păstreze puritatea credinței și să vegheze la exprimarea corectă a acesteia în viața de toate zilele. Ea este asemenea datoare să atragă luarea aminte asupra unui avertisment profetic din scrișul paulin cum că „vor veni vremuri în care oamenii nu vor mai primi învățătura cea sănătoasă ci-și vor formula învățături după poftele lor... și se vor abate de la calea cea dreaptă” (Tim. IV. 3-4).

Pentru edificarea noastră trebuie să reținem că

principiile moralei creștine, nu pot fi anulate sau înlocuite cu altele, ele constituind dintotdeauna trăsături definitorii ale ființei noastre. Aceste principii vizează modelarea unui tip uman integru trupește și sufletește, liber de patimi, iubitor de bine și de adevăr, în armonie cu sine însuși, cu natura, cu semenii și cu Dumnezeu.

Apariția sporadică, și nu numai la noi, a unor cazuri de alienare și decadență morală, care sfidează tradiția de cumințenie, de așezare duhovnicească, de desfășurare a vieții personale în limitele firescului, ale autenticului și bunului-simț, nu poate și nu trebuie să devină motiv de constrângere sau impunere forțată a unei legislații permisive.

Păstrându-ne propria tradiție, fundamentată pe Descoperirea divină supranaturală și totodată verificată printr-o îndelungată trăire, nu înseamnă că ne izolăm în trecut sau că refuzăm înnoirea, ci din contră, că ne respectăm pe noi înșine și că știm să prețuim valorile moșterite de la înaintași.

Schimbările, care inevitabil se petrec și se vor petrece mereu în cultură și civilizație, în mentalități și comportament în societate, nu trebuie să ducă la alterarea sau sărăcirea fondului tradiției, ci din contră, la îmbogățirea acestuia. Avem multe lucruri bune de oferit altora și în egală măsură tot atâtea lucruri bune de primit de la alții. Dar să nu îngăduim nimănui să ne strice buna rânduială a vieții sub pretextul că ne-ar ajuta să ne modernizăm și să ne civilizăm.

Tradiția noastră de viață, conjugată mereu cu libertatea, ne-ar asigura șansa unei bune și drepte așezări a existenței individuale și sociale, în limitele firescului.

Biserica, Universitatea, școala în general, Parlamentul, Guvernul, Armata și nu mai puțin familia au datoria de a urmări realizarea acestui deziderat al formării generației tinere în spiritul tradiției autentice de viață sănătoasă și responsabilă, în măsură să răspundă tuturor imperativelor majore ale prezentului.

Există din nefericire atâtea alte probleme de maximă gravitate, asupra cărora ar trebui ca noi toți să ne concentrăm cu prioritate atenția. Aș aminti, spre exemplificare, situația grea, poate chiar disperată în care se află foarte mulți dintre semenii noștri ajuși la vârsta a treia și care, numeric depășesc cu mult minoritatea celor pentru care se manifestă atâtea interes și o așa de accentuată preocupare. Dar să nu ignorăm nici dificultățile și lipsa de perspectivă cu care se confruntă tot mai mulți dintre tinerii care ajung la stadiul finalizării studiilor. Pentru foarte mulți dintre ei perspectiva cea mai promițătoare pare a fi imigrarea.

Sunt încredințat că ar fi mai mult decât bine primite în sâmul opiniei publice din țara noastră sporierea preocupărilor pentru soluționarea cu maximă urgență a unor astfel de probleme.

Într-o societate liberă și dreaptă nu trebuie să se simtă nimeni amenințat, marginalizat și ignorat. Dar devierile trebuie aduse la normalitate pentru că s-a dovedit în mod absolut sigur că acestea nu reprezintă o fatalitate, ci că prin impunerea liberului arbitru ele pot fi surmontate.

Să nu rămânem numai la limitele posibilităților umane, ci să apelăm și la credința în Dumnezeu, cerând ajutorul și milostivirea cerească, pentru că de sus se pogoară toată darea cea bună și tot harul cel desăvârșit. Părintele luminii pe cele neputincioase le vindecă și pe cele de lipsă le împlinește.

Să nu ne lepădăm de principiile și bunecle noastre rânduicilor care, singure sunt în măsură să păstreze în unitate și bună înțelegere societatea omenească.

Pregătindu-ne pentru primirea noastră în Europa, să nu ignorăm particularitățile noastre culturale, religioase și de moralitate.

Să înțelegem și să credem că unitatea europeană nu poate fi decât o simfonie de diversitate și nici-decum o unitate impusă în mod artificial.

Aflăm din hrisoave că Filos a fost logofăt din (sau cu puțin înainte de) 8 ianuarie 1392 și până în 22 iunie 1418. După cum se vede, nu mai era în slujbă la moartea lui Mircea cel Bătrân, survenită în 31 ianuarie același an. El nu a fost însă neîntrerupt logofăt în toată perioada menționată, ci a alternat slujba cu Baldovin. Apoi Filos s-a călugărit, luându-și numele de Filotei, iar în calitate de monah la Cozia a fost autorul unui Polieleu'. Prima mențiune despre Filos în documentele muntene este aceea despre *Filos pe atunci logofăt*, care scrie actul din 8 ianuarie 1392, iar P.P. Pa-

naitescu îl identifică cu *Filoteu monahul, fost mare logofăt al Voievodului Mircea?*

Călugărirea lui Filos sub numele de Filotei nu pare a fi azi contestată de nimeni, însă probabil că atributul mare, alipit dregătoriei de logofăt, a fost adăugat ulterior prin interpolare, deoarece acest atribut a fost folosit după 1473, căci până la acea dată termenul folosit era *protologofăt (prim logofăt)*, formă grecească, prin analogie cu acela de *protovistiitar (protovistiernic)*.

Încă din epoca de început a organizării statale a Țării Românești, logofătul apare între dregătorii puțin numeroși ai domnului, pe care îi întâlnim în listele de martori. La începutul perioadei feudale, el figurează la sfârșitul listei, lângă scriitorii actului. Acest plasament modest s-a datorat faptului că demnitarul cu pricina scria cu propria-i mână anumite acte, — e drept, cele de mare însemnătate — într-o vreme în care scrisul nu avea atâta greutate ca imaginea. Gândirea era pre-

ponderent figurativă, comunicarea bazându-se mai ales pe capacitatea de sugesție a imaginii și pe puterea aproape magică a cuvântului rostit, nu scris⁴. Importanța ulterioară acordată scrisului duce la schimbarea poziției logofătului în topul demnitarilor feudali. Astfel, Baldovin — menționat logofăt în documentele din 27 decembrie 1391, 21 noiembrie [1398], 20 iulie 1400, 11 mai 1409, 28 martie și 10 iunie 1415⁵ —, colegul concurențial al lui Filos, este numit boier de *aleasă cinste* în hrisovul din 11 mai 1409 (6917), dat la Giurgiu de + Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și de Hristos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Mircea mare voievod și domn⁶. Dacă în documentele de început în care este menționat, logofătul Baldovin este ultimul în șirul boierilor de sfat, în cel din 1409 este pus ultimul dintre martori dar primul dintre *boierii domniei mele*, în timp ce în cele din ultima perioadă a domniei

lui Mircea — cele două, din 28 martie și 10 iunie 1415 — trece peste ceilalți sfetnici fără dregătorie și este citat pe locul patru, respectiv șase⁷.

Mircea cel Bătrân a avut mulți copii, dar cei cunoscuți sunt doar feciorii săi care au domnit în Țara Românească, adică Mihail (1418—1420), care poate chiar în 1409, în orice caz în 1413, a fost asociat la domnie de tatăl său — calitate în care emite hrisoave și este pomenit în inscripții —, Radu Praznaglava („chelul”, martie-nov. 1421; vara lui 1423; 1424—1426; ian.-primăvara anului 1427), Alexandru Aldea (1431—1436) și Vlad Dracul (1436—1442; 1443—1447).

Singurul document cu martori pe care îl avem de la Mihail, feciorul lui Mircea, document din 28 iunie 1418, pomeneste logofăt pe Pilea, care este așezat în urma tuturor martorilor și imediat înaintea scriitorului Mihail. S-a încercat identificarea lui cu Filos logofătul, dar încercarea ră-

mâne încă la stadiul de ipoteză. Se știe doar că în actele mănăstirii Bolintin se întâlnește un donator, *Pilea logofătul*, care închină acestui sfânt așezământ, ctitoria lui, o vie la Răzvad și satul Pilești, el nu poate fi decât logofătul lui Mihail Vodă, căci în tot cursul secolului al XV-lea nu se mai găsește acest nume, nici ca logofăt, nici ca proprietar de pământ⁸.

În general vorbind, prin natura atribuțiilor sale, logofătul și, mai târziu, marele logofăt era obligat să știe carte și să cunoască limba cancelariei. În Țara Românească, în calitate de șef al cancelariei domnești, marele logofăt avea sarcina de a redacta documentele și de a aplica pe (ori a atârna de) ele sigiliul domnesc. Logofătul redacta personal documentele numai până în 1425, dată după care el se rezuma să îndrume redactarea (*învăța*). Trebuind să cunoască limba slavonă și tipicul actelor de cancelarie, ca, de altfel, și cutumele, logofătul (ulterior, marele

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

Mesajul Rectorului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

(Urmare din pag. 1)

torie, pe care îi pomenim pentru meritele lor deosebite în calitatea de păstori duhovnicești, dar și de luminători, sprijinitori și apărători ai neamului din sânul căruia s-au ridicat.

Când în urmă cu aproape două decenii a fost ales să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei, Înalț Prea Sfințitul ANTONIE se legitima prin pregătirea teologică și umanistă de excepție, dobândită pe parcursul mai multor ani în prestigioase instituții de învățământ din țară și străinătate.

Totodată, aducea cu sine o bogată experiență în domeniul diplomației și al administrației bisericești, pe care și-a acumulat-o ca episcop-vicar patriarhal, responsabil cu relațiile externe ecleziastice și ca episcop al Buzăului, unde a păstorit timp de doi ani.

Nu în ultimul rând, și spun aceasta pentru că la Sibiu urma să patroneze o instituție de învățământ universitar, înaltul ierarh beneficia și de autoritate în domeniul învățământului, ca unul care îndeplinise funcția de rector al Institutului Teologic Universitar București.

Peste toate acestea, se adăuga un nume consacrat în cercetarea teologică, în aprofundarea studiilor istorice, în investigarea fenomenului cultural și nu mai puțin în creația literară.

Venind în Transilvania, era pregătit să răspundă și cerințelor specifice acestei zone de cultivare a unor relații de concurență și bună conviețuire interconfesională și interconfesională.

Activitatea desfășurată la Sibiu a confirmat așteptările și speranțele care se puneau atunci în Înalț Prea Sfinția Sa. Începând cu înfăptuirile, care grăiesc de la sine, în sectorul administrativ-gospodăresc, complexul Mănăstiresc de la Sâmbăta de Sus fiind în această privință o realizare care l-a conferit pe bună dreptate numele de ctitor, și conti-

nând cu realizările pe plan spiritual și cultural, concretizate în studii, articole și un număr impresionant de cărți, pe care le-a publicat, Înalț Prea Sfințitul s-a impus în fața opiniei publice și s-a arătat vrednic de cinstirea noastră a tuturor.

Conferirea în urmă cu câteva luni a titlului de „cetățean de onoare al Sibiului”, vine să confirme merite și contribuții prin care Înalț Prea Sfinția Sa a slujit interesele comunității și a favorizat bunele relații dintre toate confesiunile de pe raza orașului de reședință a Mitropoliei și de pe întreg cuprinsul ei.

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu a beneficiat și ea de sprijinul personal al mitropolitului locului. Spre a nu se crede că este vorba doar despre o afirmație de complizență, doresc să amintesc faptul că șansa pe care am avut-o de a putea prelungi corpul de clădiri unde se află Facultatea de litere, istorie și jurnalistică, cu noile clădiri unde își are sediul Facultatea de inginerie se datorează actului de donație a terenului care a aparținut Mitropoliei și pe care act și-a pus semnătura cel căruia Universitatea îi conferă astăzi titlul de Doctor Honoris Causa.

Împărtășim sentimente de sinceră compasiune pentru suferința cu care se confruntă în prezent Înalț Prea Sfinția Sa și îi dorim sănătate și putere spre a putea răspunde, împreună cu toți cei care îi sunt apropiați în slujire, îndatoririlor de păstor duhovnicesc, și de sprijinitor al procesului de înnoire moral-spirituală a poporului nostru.

Vremurile pe care le trăim impun nevoia de a avea păstori care să susțină moral societatea confruntată cu o lungă perioadă de criză.

Înalț Prea Sfințitul Mitropolit ANTONIE se numără în rândul acestora și de aceea îl înconjurăm astăzi cu întreaga noastră prețuire și cu respectul acordat funcției sacerdotale pe care o deține.

Întru mulți ani!

Mesajul D-lui Prof. Univ. Dr. Dumitru Cicoi-Pop

(Urmare din pag. 1)

Domnia Sa este un membru marcant al Bisericii Presbiteriene din S.U.A., în cadrul căreia îndeplinește diferite funcții importante.

Munca de cercetare teologică, activitatea desfășurată la catedră de peste 30 de ani și angajarea sa fermă pe tărâm ecumenic, pot fi considerate cele trei dominante principale ale personalității sale.

Studiile temeinice și sistematice de doctorat în Teologie efectuate la Universitatea din Basel (Elveția), incununate cu calificativul *Magna Cum Laude*, apoi studiile efectuate la alte instituții de prestigiu din Europa și Statele Unite (amintim: Institutul de Psihologie Analitică Jung din Zürich, Institutul de Studii Internaționale din Geneva și Programul de Management din cadrul Facultății de Studii Economice a Universității Harvard), pun în lumină și alte calități ale personalității Sale, cum ar fi: setea de cunoaștere, răbdarea și perseverența în studiu și cercetare, logică judicioasă, probitate științifică și rigoare și un elevat spirit de discernământ.

Cele zece cărți pe care Prof. Calian le-a publicat, până în momentul de față, au constituit adevărate evenimente editoriale, iar titlurile și cuprinsul unora dintre ele au o mare relevanță pentru teologia ortodoxă. Amintim: *Filosofia Speranței la N. Berdiaev; Semnificația eshatologiei în gândirea lui N. Berdiaev; Icoană și Amvon: Întâlnirea din-*

tre Protestantism și Ortodoxie și Teologie fără frontiere: Întâlnirea dintre Ortodoxia Răsăriteană și Tradițiile Apusene. La acestea se adaugă o listă impresionantă de studii și articole pe care Prof. Calian le-a publicat în reviste de prestigiu din străinătate, multe din ele fiind dedicate Bisericii și Teologiei Ortodoxe. Un studiu de o deosebită acrivie științifică, intitulat: „Influența fanarioților asupra României (Țara Românească și Moldova)”, are legătură directă cu istoria noastră națională, fiind publicat în *Actele celui de-al XV-lea Congres de Studii Bizantine*, din 1971.

Toate aceste aspecte evidențiate fac ca profesorul, teologul și ecumenistul CALIAN să fie un adevărat „pod”, o adevărată „punte de legătură” între Ortodoxie și Protestantism.

Aflându-ne într-un spațiu și un context teologico-eclesial, considerăm că este potrivit să apelăm la cuvântul plin de autoritate și sevă al Sfântului Apostol Pavel, care în *Epistola către Evrei*, cap. V, versetul 4, spune: „Nimeni nu-și ia singur cinstea...”. Așa este!... Cinstea se dobândește prin merit și alții sunt cei care ți-o acordă.

Momentul festiv de astăzi tocmai această semnificație are, de a acorda cinstea cuvenită unui teolog ilustru, prin decernarea înaltului titlu academic de DOCTOR HONORIS CAUSA al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, fapt pentru care îl felicităm din toată inima.

Laudatio pentru Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian

(Urmare din pag. 1)

logii altor Biserici care s-au aplecat cu dragoste și pricepere asupra Bisericii Ortodoxe, scriind cărți despre aceasta și despre relațiile ei cu alte Biserici. Dintre aceștia îi amintim pe T. Spidlik, K. Chr. Felmy și C. S. Calian.

Profesorul Carnegie S. Calian, care ne cinstește acceptând astăzi acest Doctorat, s-a născut la New York în 1933 și a crescut la Los Angeles. Studiile și le-a făcut la Occidental College și la Princeton iar Doctoratul în Teologie l-a obținut cu magna cum laude la Universitatea din Basel, Elveția. Domnia sa a mai studiat la Institutul Jung pentru Psihologie Analitică din Zürich, Institutul de Studii Internaționale de la Geneva, Institutul Ecumenic de la Bossey precum și în Programul de Management de la Facultatea de Business a Universității Harvard.

Domnul Profesor Calian este hirotonit și a servit mai întâi ca pastor al unei biserici presbiteriene din California. Activitatea didactică și-a început-o la Facultatea de Teologie a Universității Iowa iar din 1981 este profesor și rector al Institutului Teologic din Pittsburgh.

Domnia sa este membru a o serie de instituții din Statele Unite ale Americii și din străinătate ca de pildă: Societatea pentru Valori Umane și Studii Superioare, Societatea Teologică Americană, Academia Americană a Religiei, Asociația pentru Studii Armene, Societatea de Etică Crestină, Societatea Teologică Catolică. A conferențiat la colegii și universitățile din Statele Unite, Europa, Orientul Mijlociu și Orientul Îndepărtat. I s-a acordat doctorate honoris causa în drept (1982) litere (1992) și teologie (1995) de către instituții de învățământ superior din Statele Unite ale Americii. Este membru al unor organizații profesionale și civice din America.

Este semnificativ faptul că primele două din cele zece cărți publicate până în prezent de către profesorul Calian se ocupă de aspecte ale gândirii unuia din marii filosofi ortodoci ai secolului al XX-lea, Nicolae Berdiaev din a cărui operă au fost tălmăcite câteva volume și în limba română în ultimul deceniu. În cele două volume dedicate lui Berdiaev, domnul Calian subliniază faptul că înțelegerea Creștinismului și Ortodoxiei era în concepția gânditorului rus esențial eshatologică, cu prețuirea corespunzătoare acordată teologiei apofatice. Pentru înțelegerea corespunzătoare a gândirii lui Berdiaev, profesorul Calian o privește atât din perspectiva învățăturilor specifice ale doctrinei ortodoxe, cum este de pildă cea despre theosis, precum și prin raportarea ei la școala slavo-filismului.

Pasul următor în scrisul profesorului Calian a fost unul firesc. După o așa temeinică familiarizare cu gândirea ortodoxă prin intermediul scrisurii lui Berdiaev, aria a fost extinsă printr-o mai largă înfățișare a Ortodoxiei și a raporturilor ei cu Bisericile Protestante în cadrul volumului *Icon and Pulpit. The Protestant-Orthodox Encounter* (Westminster Press, 1968). Dintre capitolele acestui volum merită mai întâi amintit cel intitulat „Misiuni, prozelitism și viitor”, pe care autorul îl începe afirmând că „Ortodoxia este tot atât de orientată spre misiune ca și Protestantismul și Romano-Catolicismul”. Această afirmație se făcea într-o vreme în care se credea de către unii în Apus că Bisericii îi lipsește orice aplecare spre misiune. Afirmatia era bazată pe existența unor instituții ortodoxe în centrul preocupării cărora stă activitatea misionară așa cum sunt Centrul misionar inter-ortodox Poreftens de la Atena, organizația de tineret ortodoxă Syndesmos sau Institutul de Studii Afro-Asiatice de la Tesalonica. Capitolul de față și o scurtă istorie a misiunilor ortodoxe, în special a celor rusești, într-o vreme în care celelalte Biserici Ortodoxe erau împiedicate să facă acest lucru de stăpânirea otomană.

O fină analiză a diferențelor doctrinare dintre Răsărit și Apus este făcută de autor cu privire la teologia Duhului Sfânt și a Sfintei Treimi, a Duhului Sfânt și Bisericii și a Duhului Sfânt și creștinismului, cu accentul asupra învățăturii despre theosis.

După aproape un sfert de veac, profesorul Calian revine asupra raporturilor bisericești dintre

Răsărit și Apus în cuprinsul unei alte cărți: *Theology Without Boundaries. Encounters of Eastern Orthodoxy and Western Tradition* (Westminster/John Knox Press, 1992). Nu eșe deloc întâmplător faptul că acest volum se deschide cu un capitol intitulat „Sinoadele ecumenice și Duhul”. Autorul insistă mai mult asupra valorii Sinodului de la Niceia.

Isihasmul constituie o altă temă larg dezbătută într-un alt capitol aflat sub aspect istoric cât și în ce privește semnificația acestuia pentru teologia ortodoxă contemporană.

O frescă a Balcanilor din perioada fanarioților și până după transformările de la 1989 — este vorba despre capitolul al VI-lea al cărții — pare să-i aibă pe români în centrul ei.

Această răsfoire a cărților profesorului de teologie și rectorului de la Pittsburgh ar trebui să continue cu o altă zonă căreia Domnia sa i s-a dedicat cu tot atâta pasiune și anume aceea a situației prezente a Bisericii în America și a viitorului ei. Se constată starea de prosperitate a Bisericii principale din Statele Unite dar autorul îndeamnă mereu la realizarea unei stări de excelență. Ce titlu fascinant pentru o carte a unui profesor de teologie: *Where's the Passion for Excellence in the Church?* (Morehouse Publishing, 1989) sau șocantul *The Gospel according to Wall Street Journal* (John Knox Press, 1975) sau un titlu care sună ca un semnal de alarmă *Survival or Revival. Ten Keys to Church Vitality* (Westminster/John Knox Press, 1998). Toate aceste cărți reflectă experiența dascălului de teologie dar și viziunea teologului care nu s-a desprins o clipă de viața Bisericii.

Profesorul Carnegie S. Calian a publicat studii și articole în volume colective și în enciclopedii de prestigiu ca *Encyclopedia Britannica* (mai multe articole în ediția a 15-a din 1974), *The Encyclopedia of Religion* (editată de Mircea Eliade) dar și în volumul dedicat aniversării I.P.S. Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALA: *Teologie - Slujire - Ecumenism, Sibiu, 1996*.

Lista studiilor și articolelor publicate de oaspetele nostru este impresionantă (peste două sute). Dintre acestea multe se ocupă de Biserica și teologia ortodoxă. Unul dintre ele este și cel intitulat „Influența fanarioților asupra României (Țara Românească și Moldova)” apărut în *Actele Congresului al XV-lea de Studii Bizantine, București, 1971*. În timpul Congresului de la București, Patriarhalul Justinian i-a acordat Crucea Patriarhală pentru cărțile și studiile sale asupra Ortodoxiei.

Sub conducerea profesorului C. S. Calian, Institutul Teologic din Pittsburgh a ajuns o școală teologică de mare prestigiu. Toate catedrele au fost „înzestrate” (adică au fost obținute fonduri financiare cu dobânzile cărora se acoperă toate salariile corpului didactic). S-a creat un program de doctorat în cooperare cu University of Pittsburgh. Domeniul „Biserica și Societatea” este larg reprezentat printr-o varietate de programe care se desfășoară în cadrul Institutului.

Un om dedicat prin scris și faptă apropierea ecumenică între Răsărit și Apus, realitate reflectată și de prezența Domniei sale în Comisia de Dialog Teologic dintre Bisericile Ortodoxe și Alianța Mondială a Bisericilor Reformate, profesorul Calian propunea cu mai bine de 30 de ani în urmă crearea unui Institut Est-Vest permanent pentru instituționalizarea schimburilor de tot felul între Bisericile din Răsărit și cele din Apus. Pentru pfaerea acestui vis în realitate, profesorul Calian a făcut un pas foarte concret. Acum câțiva ani a inițiat, în colaborare cu Arhiepiscopia Ortodoxă Greacă de la New York și cu Arhiepiscopia Ortodoxă Antiohiană din Statele Unite ale Americii un program de doctorat pasoral pentru clericii ortodoci din America.

Iată câteva motive pentru care Facultatea noastră a recomandat Senatului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu să i se acorde distincției teolog și profesor Doctoratului HONORIS CAUSA iar astăzi, când acest lucru se împlinește, eșe mândră să-l primească în comunitatea ei.

Dumnezeiasca Liturghie nu este nicidecum un fapt uman, nici nu se petrece exclusiv în condițiile lumii acesteia, ci aduce cerul pe pământ sau, mai corect spus, mută pământul în cer. Căci Hristos, în chezoza iubirii Sale, nu vine în mijlocul credincioșilor Săi s'ngur, cum ar putea Mirele să vină singur la nuntă, fără prietenii Săi — îngerii și sfinții, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu?

Sfânta Liturghie celebrată în bisericile noastre adesea sărăcăcioase participă la marea și strălucita Liturghie Cerească. Întâlnindu-ne cu Hristos în Liturghie, ne întâlnim cu tot cerul, cu îngerii și cu sfinții: Biserica luptătoare și cea triumfătoare devin o unică Biserică a lui Hristos. Cele câteva momente cât durează Sfânta Liturghie sunt clipe ale veșniciei, în care trăim libertatea fiilor Împărăției celei nesfârșite, a veacului ce va să vină. Iată de ce

Sfânta Liturghie, prefigurare a Liturghiei îngeresti

Sfânta Liturghie euharistică este prefigurare a Liturghiei cerești.

1. Această realitate o mărturisește cu claritate Vohodul Mic, când preotul face procesiunea cu Sfânta Evanghelie în mijlocul comunității, pentru a intra apoi în Sfântul Altar. Preotul zice în taină o sugestivă Rugăciune: „Stăpâne, Doamne, Dumnezeu nostru, cel ce ai așezat în ceruri cetele și ostile îngerilor și ale arhanghelilor, spre slujirea slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie și intrarea sfinților Tăi îngerii, care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bună-tatea Ta...”. Intrând în Sfântul Altar împreună cu îngerii și cu toate puterile cerești, preotul intră, de fapt, în „sfântul cel mai presus de ceruri și duhovnicescul jertfelnic” și va sta dinaintea Prestolului ceresc, în fața Marelui Ar-

hieru și Împărat Hristos, care aduce jertfa și se aduce pe Sine Tatălui. Preotul slujitor oficiază împreună cu îngerii, care aduc neîncetat lui Dumnezeu „slujba slavei”, imnul de laudă fără încetare, imnul liturgic eshatologic „Aliluia”, așa cum mărturisește întreaga comunitate care, în aceste momente, cântă acest imn: „Aliluia”. Preotul este de acum co-liturgisitor cu îngerii cei fără de trup, într-o unică liturghie euharistică și doxologică. Episcopul sau preotul celebrant îl simbolizează pe Arhierul Hristos, Îl reprezintă pe El, Preotul și Împăratul. De altfel, în timp ce preotul trece cu Sfânta Evanghelie prin fața credincioșilor, aceștia, îngenunchind, cântă împreună: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos”. Căci prin fața lor nu trece o simplă Carte, ci Cuvântul lui Dumnezeu,

care e cuvânt viu și lucrător. Și credincioșii se comportă ca în fața Împăratului, îngenunchind și închinându-se.

2. Împreună cu îngerii îl adorăm pe Împăratul cel necuprins, reprezentat acum prin Cuvântul Său — Sfânta Evanghelie, dar care va veni, peste puține clipe, El însuși, cu Trup și Sânge. Încât cei prezenți nu mai știu dacă se află în cer sau pe pământ. Căci pământul s-a mutat în cer și noi am devenit con-cetățeni cu puterile cerești. Cântăm, de altfel, imnul Heruvicului: „Noi care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi aducem sfânta cântare întreită...”. Când spunem că „închipuim” pe heruvimi, înțelegem că îi „reprezentăm”, adică participăm la viața și lucrarea lor. E vorba aici de un simbolism participativ, astfel încât Liturghia euharistică a Bisericii nu e simplă inscenare a celei cerești, ci o identificare cu ea și o împreună-participare a credincioșilor și a îngerilor la Liturghia celebrată de Hristos Domnul. O mărturisește pictura din bisericile noastre, în care se reprezintă iconic, în turlă, „Liturghia îngerească” sau „Liturghia cerească”, în care Hristos Arhierul împarte Sfânta Euharistie îngerilor. Atât Liturghia cerească, cât și cea a credincioșilor, se consumă în aceeași biserică, sub binecuvântarea aceluiași Pantocrator. De fapt, participăm la una și aceeași Liturghie a lui Hristos. Dumnezeiasca Liturghie euharistică este așadar orientată spre eshaton, spre Împărăția Cerurilor, la care ne face să participăm, prin împărțirea cu Trupul și Sângele lui Hristos cel vesnic.

3. Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii dobândește din măreția celei cerești, ba chiar ceva mai mult — și în aceasta constă și distincția: căci Dumnezeu a dat doar oamenilor, prin Sfânta Taină a preoției, puterea și darul transfigurării Darurilor, a pâinii și vinului în Trupul și Sângele Domnului. Un dar pe care

nici îngerii nu-l au. Iată cum se exprimă Biserica într-una din rugăciunile de la slujba Sfântului Maslu, citită de către preot: „m-ai chemat la sfânta și preainalta treaptă a preoției, ca să intru în ceea ce este dincolo de catapeteasmă, în Sfânta Sfințelor, unde sfinții îngeri doresc să privească și să audă glasul Evangheliei Domnului Dumnezeu și să vadă cu ochii lor chipul sfintei jertfe și să se indulcească de dumnezeiasca și Sfânta Liturghie”. Preotul însuși devine chip sau icoană a lui Hristos, participând la sublima operă de mântuire a neamului omenesc, actualizând patima, moartea și învierea Sa și împărțindu-ne darurile Împărăției făgăduite, devenind împreună slujitori și cetățeni cu îngerii și cu sfinții cei din veac.

Sfânta Liturghie depășește condițiile spațio-temporale ale lumii noastre. După cum Trupul și Sângele euharistic, transformat pe multe altare și în momente diverse, nu divid Persoana lui Hristos, nici nu reprezintă ceva diferit de El, ci se identifică cu Trupul lui Hristos cel înviat din ceruri, tot așa și Sfânta Liturghie se identifică cu Liturghia Cerească, a Împărăției lui Dumnezeu. Dar nu numai oamenii

participă, prin intermediul Sfintei Liturghii, la realitatea „lucrurilor celor din urmă”, ci și îngerii participă activ la viața oamenilor. Sfânta Scriptură ne învață că fiecare om are un înger păzitor, la fel, fiecare biserică, precum și fiecare națiune. Intervenția îngerilor în istorie e posibilă doar prin intermediul Sfintei Liturghii. Am putea spune, chiar, că intervenția îngerilor în viața oamenilor este una „euharistică”.

Sfânta Liturghie este o „lucrare comună”, o împreună slujire a oamenilor, a îngerilor și a sfinților, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, angajând în aceasta și întreaga creație: devine un fapt cosmic, care își dezvăluie astfel întreaga sa măreție și anticipează existențial Împărăția Cerurilor.

Protos. Dr. IUVENALIE IONAȘCU

1. *Rugăciune, la Vohodul Mic, în Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, în Liturghier, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1987, p. 120.*

2. *Ectenia de dinaintea de Tatăl nostru, idem, p. 156.*

3. *Heruvicul, idem, p. 136.*

4. *Rugăciunea a 5-a, la Slujba Sfântului Maslu, în Aghiasmatar, El. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1998, p. 128.*

Î.P.S. Dr. Antonie din nou în mijlocul săliștenilor

În ziua mării sărbători a hramului Bisericii Marii din mijlocul comunei Săliște, lăcaș liturgic ce-l are ca patron spiritual pe vrednicul întru pomenire veșnică martirul Nicolae Oprea Miclăuș, a fost sfințită o Troiță cu chipul Sfântului sculptat într-o smerită înfățișare purtând frumoase straie țărănești ale portului săliștean. Troița a fost așezată prin purtarea de grijă, inițiativă și osârdia bănească a inimosului fiu al satului, Domnul Ioan Mețiu, cunoscut și prin ceea ce a făcut pentru Biserica din Grui. Lucrarea, adevărată operă de artă, de cucerică evlavie este creația sculptorului Nelu Ungureanu din Târgu Neamț.

Ea va eterniza peste veacuri memoria și fapta țărâmului N. Oprea Miclăuș, care în a doua parte a veacului al XVIII-lea va bate de trei ori drumurile Vienei pentru a cere împărătesei Maria Tereza să fie lăsați românii de pe aceste plaiuri în vechea lor credință ortodoxă. Din ultimul său drum făcut la 1752 înaintea Sfințelor Paști împreună cu preotul Moise Măcinic din Sibiel Nicolae Oprea nu se va mai întoarce. Aici în închisoarea de la Kufstein își va găsi sfârșitul acest Sfânt al Săliștei.

La slujba de sfințire a Troiței, credincioșii din Săliște au fost onorați încă o dată de prezența Î.P.S. Dr. ANTONIE, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibielului, Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului, însoțit de Preot prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de teologie „Andrei Șaguna” și P.C. preot Valentin Sicoe, secretar eparhial, la care s-a alăturat soborul preoților locali: P.C. preot protopop al Protopopiatului de Săliște Romul Roșca, P.C. preot paroh Ioan Ciocan, P.C. preot Nicolae Bădăli și P.C. preot Claudiu Teșea

Î.P.S. Sa, în cei peste 50 de ani de osteneți și nevoițe întru bunul mers al destinului ortodoxiei în dubla calitate de mare ctitor și erudit cărturar, a conferit o nouă dimensiune culturii românești. Este mereu preocupat de buna rânduială a Bisericii ortodoxe române, parte integrantă a vieții noastre, receptând într-o înțelegere nouă ecumenică, învățătura Cărtărilor Sfinte, învățătura din ce în ce mai apropiată de orizontul de așteptare al credinciosului, aflat la jubileul de două milenii creștine.

Prin harul și mâna Î. P. S. Sale ANTONIE s-a sfințit Troița cu chipul Sfântului Mucenic Oprea. Ritualul de sfințire i-a răspuns din strană corul bărbătesc dirijat de Dl. Dinu Răcuș.

Cu acest binecuvântat prilej, Î. P. S. Dr. ANTONIE, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului a rostit în fața credincioșilor, a asistenței, un bogat și plinditor cuvânt de învățătură.

Ne întrebăm noi cei de față, acum când nu peste mult timp va aniversa 74 ani de viață, de unde vine aleelele podoabe spirituale cu care a fost învrednicit Vlădica Ardealului. Întrebare desigur, retorică, fiindcă toți cei ce i-au urmărit drumul spre împlinirile binecuvântate de Dumnezeu, știu că înainte de toate Î. P. S. Sa a urmat calea adevărului divin ce a dus la dobândirea aleselor și înaltelor virtuți duhovnicești.

Au mai luat cuvântul P. C. protopop Romul Roșca, iar la imboldul Î. P. S. Dr. ANTONIE a vorbit Dl. Ioan Mețiu, care prin generosul său gest ne-a adunat pe toți în Biserica Mare din Săliște.

În acea zi de toamnă cu soare viu în trăirea credinței Î. P. S. Sa ne-a descoperit/redescoperit (pentru a căta oară?) un topos al mântuirii peste care s-a pus în mișcare „lucrarea minții și trezvia inimii”, harisma marelui Vlădica ce a umplut cu vorba sa blândă, casă a logosului, după-amiaza de 21 octombrie 2000, o după amiază ce revărsa lumina sofinică din altarul mare al cerului, lumină ce se pogora peste Sfinții de piosă aducere aminte: Visarion, Sofronie și Oprea Miclăuș de la Săliște, Sfinții preoți mărturisitori Ioan din Gales și Moise Măcinic din Sibiel și Cuviosul Ilarion cel Mare.

În tot ce face Înalt Prea Sfinția Sa se simte teologul ce accede la dogmă în spiritul gândirii patristice după cum nu e străin nici de marea cultură laică, sportoare și ea de înțelepciune. În prag aniversar să-L rugăm continuu pe Bunul Dumnezeu să-l ocrotească, pentru ca noi credincioșii să-l avem cât mai mult în mijlocul nostru.

Conf. univ. Dr. ION MARIȘ
Universitatea „Lucian Blaga”

Régine Azria, iudaismul,

Editura Coresi, București, 2000, 144 p.

Una dintre cărțile care ar putea trece aproape neobservate prin mâna cititorului contemporan este și cea a profesoarei de sociologie Régine Azria, care concretizează în puține pagini, mai mult sau mai puțin modern, nu în sensul lui restrâns de „religie evreiască”, ci în complexitatea realității istorice și culturale ce se bucură de atributul longevității.

Pornind de la relația dintre tradiție și istorie autoarea încearcă să ne arate, în „reperle” sale sociologice, că în modernitatea evreiască, chiar dacă tradiția nu mai constituie sursa exclusivă a normelor, valorilor, atitudinilor și comportamentelor evreilor, ea continuă, totuși să motiveze viața evreiască prin alte canale și să alimenteze simbolic conținuturile de sens ale noilor referințe de identitate evreiască. De fapt recompunerile tradiției sunt acelea care trebuie văzute în modalitățile contemporane ale faptului evreiesc.

Cartea încearcă să arate că nu monolitismul sau pretinsa unitate, atribuită de anumite lecturi apologetice, stă la baza iudaismului ci permanenta înclinație spre dezbateri, discuții sau controverse, pornită din confruntarea cu lumea neevreilor și nu în ultimul rând din tensiunile interioare. Cititorul, familiarizat cu unele aspecte ale iudaismului tradițional, va cunoaște prin această carte, experiența iudaică actuală — americană, israeliteană, orientală și vest europeană — primind răspunsuri cât se poate de avizate, având drept argument o bogată bibliografie.

Împărțită în trei părți a câte două capitole, cartea

ne poartă de la civilizația ebraică la iudaismul tradițional, dezvoltând modernitatea evreiască până în zilele noastre printr-un excurs fenomenologic.

Prima parte „De la civilizația ebraică la iudaism” restituie influența religioasă a acestei perioade întemeietoare ce poartă în sine ideea unui Dumnezeu creator, unic și universal. Raportarea la spațiu și la sol este partea care privește direct constituirea identității religioase și a conștiinței etice a poporului evreu. Marile „rupturi” din istoria acestui popor sunt toate legate de schimbări ale raportului de la sol și din spațiu. Fiecare etapă importantă a istoriei biblice se înscrie prin ruptură în raport cu legăturile teritoriale anterioare. La exilul poporului se adaugă — spune autoarea — exilul lui Dumnezeu. Totuși, prin cuvintele de rugăciune, sărbători, gesturile ritualului, evreii din diaspora vor continua să trăiască în ritmul sacrificiilor și al pelerinajelor la Ierusalim de trei ori pe an, întreprinzându-și memoria unui trecut devenit mitic întru așteptarea mesianică a întoarcerii.

A doua parte „Iudaismul tradițional din anul 70 până la emancipare” prezintă noua realitate a diasporii dezvoltată din emigrația evreilor în Asia, Europa și Africa. Așa ia naștere iudaismul oriental în Babilon, Egipt, peninsula Elefantina și mai ales Alexandria, și iudaismul occidental cu cele două ramuri așchenazii pentru Est și sefarzii pentru Vest.

Componentele iudaismului tradițional sunt pri-

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

(Urmare din pag. a 6-a)

logofăt) era selectat dintre boierii știutori de carte ai țării. De menționat faptul că o altă atribuție a înaltului demnitar muntean era și aceea de păstrător al marelui sigiliu, care se aplica la/se atârna de actele internaționale și la hrisoavele solemne. La documentele simple se folosea sigiliul mijlociu (pecetea mijlocie), în vreme ce pecetea mică se aplica pe cărțile de judecată sau pe scrisorile domnești. Pe parcursul timpului, prin apariția funcțiilor de logofăt al doilea și al treilea, pecetea mică era păstrată de ultimul. Sigiliul a jucat un important rol în diplomația (a nu se confunda cu diplomația) medievă românească, fiind practic principala dovadă a autenticității documentului. Cel puțin până în cel de-al XVI-lea veac, de când domnitorii au început să semneze documentele, era unica dovadă. Chiar și așa, într-o fază inițială a epocii menționate, semnarea de către domn nedevinând încă o regulă, au-

tenticarea se făcea tot după criteriul sigilografic¹⁰.

Logofeții obțineau venituri însemnate din redactarea hrisoavelor domnești, deși din documente nu rezultă cu precizie care era cuantumul sumelor încasate. Aflăm, dintr-un act datat 11 septembrie 1577, că pentru o bucată de pământ cumpărată cu 230 de aspri și un cal, s-a plătit pentru cartea de ocină 50 de aspri¹¹. Pe un hrisev din 15 mai 1604 s-a notat: am dat eu Oprea aspri 120 la pecete, iar la 12 aug. 1654 se restituie 680 de galbeni pentru un sat și 15 galbeni pentru cheltuiala cărților. Marele logofăt lua apoi gloabă (amendă) de la cei care prezentau zapise mincinoase sau își trimitea oamenii să ia gloabă de la cei care nu se prezentau la termen la judecată. Spre exemplificare, documentul din 6 dec. 1632 arată că au trimis cinstitul boeriu domniei mele, dumnealui logofătul cel mare, de au luat boii lui Bilavaș și tot n-au

venit la judecată, unde fusese așteptat două luni peste termenul fixat¹².

Obosit — ori poate sătul — de obligațiile și solicitările unei vieți de înalt demnitar, Filos se călugărește sub numele de Filotei și se așază la ctitoria lui Mircea din locul numit Nucet adică Coziia.

1. N. Stoicescu, *Dictionar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV—XVIII)*, București, 1971, p. 21; Tit Simeș, *Filoteiu monahul de la Cozia*, în „Mitropolia Olteniei”, 1955, nr. 10—12, pp. 526—541.

2. I.R. Mircea, *Marii logofeții din Țara Românească în „Hrisovul”, I, 1941, pp. 117—140, la p. 118; cf. P. P. Panaitescu, Documentele Țării Românești, I, documente interne (1369—1490)*, București, 1938, p. 54.

3. Mircea, *op. cit.*, pp. 118—119 și 139.

4. I. Țighiliiu, *Societate și mentalitate în Țara Românească și Moldova. Se-*

colele XV—XVII, București, 1997, p. 281.

5. Stoicescu, *op. cit.*, p. 16.

6. *Documente privind istoria României* Imai de parte DIRI, veacul XIII, XIV și XV, B., Țara Românească (1247—1500), București, 1953, p. 64, doc. 48.

7. Mircea, *op. cit.*, p. 119.

8. *Idem*; Panaitescu, *op. cit.*, p. 231; I. Ionașcu, *Vechea Mânăstire din pădurea cea mare de la Bolintin*, în „Revista Istorică Română”, VII, 1937, p. 327.

9. Diplomația este știința auxiliară a istoriei care are ca obiect de studiu apariția, forma și tradiția grafică a documentelor scrise, a hrisoavelor. Ca metodă de lucru, analizează, cu ajutorul criticii diplomatice, conținutul documentelor, autenticitatea lor, elementele caracteristice ale acestora.

10. *Instituții feudale în Țările Române. Dictionar*, București, 1988, pp. 277—279.

11. DIR, B., XVI, vol. IV, p. 294.

12. *Ibidem*, p. 181, nr. 207.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **2 OCTOMBRIE a.c.** — I.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA a participat la lucrările Sinodului permanent al B.O.R. La această ședință s-au purtat convorbiri cu o delegație a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din S.U.A.
- **3-4 OCTOMBRIE a.c.** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
— În după-masa aceleiași zile s-a întâlnit cu: P.C. Arhim. Grigorie Băbuș, Directorul Bibliotecii patriarhale. Apoi a primit pe D-na Prof. Lidia Popița-Stoicescu, din București; pe P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului; pe Dl. Dir. Teodor Răpan din Ministerul de Externe, București și pe Dl. Pictor Sorin Lefter din București.
- **6 OCTOMBRIE a.c.** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan consilier bisericesc, al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe Pr. Manoil-Petruș Gălățeanu de la Parohia Hașag, Prot. Sibiu.
- **11 OCTOMBRIE a.c.** — La Sibiu, I.P.S. Mitropolit Antonie a primit din partea Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România „Ordinul Ziaristilor”.
- **12 OCTOMBRIE a.c.** — A primit la Reședința mitropolitană pe: Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu; apoi pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, Consilier administrativ-bisericesc; pe P.C. Pr. Ioan Munteanu cu soția din Parohia Vale, prot. Sălăște; pe P.C. Pr. Nicolae Lățescu, Asistent Social — Sibiu; și pe P.C. Pr. Drd. Daniel Papară de la Spitalul Militar Sibiu.
- **16 OCTOMBRIE a.c.** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu unde s-au rezolvat problemele economice, administrativ-bisericesci precum și probleme de personal.
- **17 OCTOMBRIE a.c.** — A vizitat Mănăstirea Valea Hârtibaciului din localitatea Noerich unde a luat act de construcția Paraclicului provizoriu.
- **21 OCTOMBRIE a.c.** — A participat la sfințirea troiței „Sf. Cruci” și a icoanei Sf. Mucenic Oprea Miclăuș de la Sălăște, patronul comunei și a bisericii din localitate, la invitația P.C. Pr. Romul Roșca, Protopopul Sălăștei și a preoților slujitori din localitate, precum și a ctitorului troiței, Dl. Ec. Ioan Mețiu.
— A fost însoțit de P.C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” - Sibiu și de P.C. Pr. Valentin Sicoe, Secretar eparhial.
Cu această ocazie I.P.S. Mitropolit Antonie a rostit un bogat cuvânt de învățătură.
- **23 OCTOMBRIE a.c.** — La propunerea conducerii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” - Sibiu și cu aprobarea Senatului Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, i-a fost acordat titlul de **Doctor Honoris Causa** al acestui prestigios for de învățământ superior. Printre alți numeroși oaspeți din străinătate amintim și pe Prof. Dr. Carnegie Samuel Calian cu familia, President and Professor of Theology, din Pittsburgh, U.S.A.
- **30 OCTOMBRIE a.c.** — A primit pe P.C. Pr. Antofi Vasile și pe Lucian Zavate din București.
- **31 OCTOMBRIE a.c.** — A primit o delegație alcătuită din General de Brigadă Mihail E. Ionescu, Directorul Institutului Național de Studii Politice și Istorie Militare, comandor Gheorghe Vartic, redactorul șef al Revistei de Istorie Militară și Dl. Colonel Ion Dinu, Directorul Casei Armatei din Sibiu.
— A primit pe Dl. Leteanu George din Vaslui.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Prof. Dr. C. S. Calian

(Urmare din pag. 1)
plasat la Cluj-Napoca, la invitația Institutului Teologic Protestant din acel oraș. Acolo a conferențiat în fața profesorilor și studenților. La 27 octombrie, ultima zi a șederii lor în România, domnul și doamna Calian au fost primiți de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Prea Fericirea Sa a înfățișat oaspeților americani felul în care Biserica Ortodoxă Română își împlineste misiunea în condițiile

libertății dobândite după 1989: construirea de noi biserici și mănăstiri, înființarea unor noi facultăți de teologie și seminarii teologice, extinderea implicării Bisericii în asistența socială, restaurarea capelanatului militar și a asistenței spirituale în spitale, sprijinirea acțiunilor de integrare a României în structurile europene.
Rectorul Institutului Teologic din Pittsburgh a prezentat structura învățământului teologic la școala pe care o conduce.

Iudaismul

(Urmare din pag. a 7-a)
vite în lumina noilor realități ce se „zbat” între clopotnița bisericii de pe pământ creștin și chemarea muez'nului de pe pământ islamic, nefiind lipsite de anumite curente filosofice și mistice.

Partea a treia: „Modernitatea evreiască de la emancipare până în zilele noastre” menționează transformările de mentalitate intervenite după Holocaust în sânul comunităților evreiești, reverberația israelo-centristă a creării Statului Israel și experiența teoretică și practică acumulată în contemporaneitate de evreimea americană, est și

central-europeană, orientală și chiar israeliană.
Identitățile evreiești contemporane se construiesc în jurul a patru poli de referință: Israel, antisemitism, etno-religios și memorie, simboluri împrumutate din tradiție. Aceasta este de fapt caracteristica modernității religioase, în general, și a modernității evreiești, în special.
În modernitate, mozaismul își continuă aventura sa milenară prin curentul ortodox, și este prezent ca spirit în curentele reformat și conservator. La rândul său, iudaismul se dezvoltă atât ca o religie culturală, cât și ca o cultură, în sens etnologic. (dr. Hary Kuller).

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINAREANU a săvârșit următoarele:

- **8 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii parohiale „Sf. Treime” din Dăișoara, prot. Rupea și Sf. Liturghie arhierescă, robind cuvânt de învățătură. P.C. Pr. paroh Nicolae Teoc a fost hirotesit întru sachelar. În aceeași zi a cercetat biserica „Cuv. Paraschiva” din Grânari, prot. Rupea.
- **10 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **12 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia, în Catedrală.
- **13 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Vecernia și Litia și a predicat în biserica „Cuv. Paraschiva” din Sibiu-Triaș (Pr. paroh Vasile Ghișoiu).
— Seara a luat parte la un spectacol muzical și de poezie organizat de Romfest 2000, la Cercul Militar Sibiu.
- **14 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la biserica „Cuvioasa Paraschiva” din Brașov-Groaveri (Pr. paroh Florin Gărlonța), robind cuvânt de învățătură.
— A cercetat biserica parohială „Cuv. Paraschiva” din Brașov-Triaș, aflată în construcție.
- **15 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a bisericii „Cuv. Paraschiva”, monument-istoric, din Rășinari și Sf. Liturghie arhierescă robind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Nicolae Jianu a fost hirotesit întru iconom.
— A inaugurat Muzeul bisericesc din fosta casă episcopală din Rășinari.
- **16 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a participat la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- **17 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Brașov.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **18 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Ev. Luca” din Sibiu — str. Lungă, robind cuvânt de învățătură cu prilejul zilei hramului bisericii.
- **19 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- **21 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care au săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia. A participat la inaugurarea noului sediu al Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba-Iulia.
— A cercetat biserica „Sf. Treime” și „Sf. Moise Măcinic” din Sibiel.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **22 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Sf. Gheorghe” din parohia Fișer, prot. Rupea și Sf. Liturghie arhierescă robind cuvânt de învățătură. P.C. paroh Gheorghe Mitrea a fost hirotesit întru sachelar.
— A săvârșit Vecernia și a predicat la mănăstirea „Sf. Gheorghe” din Bunești unde a sfințit și noile obiecte de cult și policandrelle aduse din Grecia.
- **23 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a luat parte la Recepția oferită de Consulația Germană din Sibiu cu prilejul vizitei în oraș a ambasadorului R.F.G. la București.
- **24 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a primit pe John David Garbutt și pe Pr. Joseph Labi din partea Consiliului Ecumenic al Bisericii.
— A prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Făgăraș.
— A pus piatra de temelie la noua biserică cu hramul „Înălțarea Domnului” de la U.M. 01041 din Făgăraș și a rostit cuvânt de învățătură.
- **25 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de depunere a jurământului la Academia Trupelor de Uscat — Sibiu.
— A primit un grup de studenți teologi de la Facultatea de Teologie Catolică din Graz - Austria.
— Seara slujește Vecernia și litia în Catedrală.
- **26 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Cristian Frâncu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Dumitru în Catedrală.
- **27 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a participat la manifestările consacrate împlinirii a 110 ani de la fondarea Facultății de Medicină din Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **28 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Cristian Frâncu pe seama parohiei Veseud, prot. Sibiu.
— A slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- **30 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Sălăște. A cercetat biserica din Boarta - Sălăște aflată în șantier de restaurare și mănăstirea de la Orlat.
- **31 OCTOMBRIE a.c.** — P.S. Sa a participat la lucrările Simpozionului „Armata și Biserica la sfârșit de mileniu”, desfășurată la Cercul Militar Sibiu și a rostit o alocuțiune.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **2 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Rupea.
— A cercetat mănăstirea Sf. Gheorghe de la Bunești și biserica Sf. Arhangheli din parohia Păucea, prot. Mediaș.
- **3 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a monumentului lui Nicolae Titulescu din cimitirul Sf. Nicolae din Schei Brașov. Au luat parte oficialități civile și militare ale jud. Brașov, precum și dl. Adrian Năstase, vicepreședintele P.D.S.R.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **4 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Stelian Hudea.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **5 NOIEMBRIE a.c.** — P.S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a bisericii monument istoric „Sf. Arhangheli” din Ocna Sibiului, prot. Sibiu și Sf. Liturghie arhierescă robind cuvânt de învățătură. La timpul convenit C. diacon Stelian Hudea a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Păucea, prot. Mediaș iar teologul Marius Custelcean a fost hirotonit întru diacon.
— P.C. pr. paroh Vasile Vecerde a fost hirotesit întru iconom.

Diac. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Humanitas publică: „322 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuța”, cu o prefață de Gabriel Liiceanu, ediția a II-a, București, 2000, 124 pag.

Iată ce spune Gabriel Liiceanu: „Cum singur spune, Țuța s-a revărsat în alții. Când apele spiritului său s-au retras, ele au lăsat în urmă, cristaline, șlefuite de patimă, suferință și inteligență, câteva sute de „vorbe memorabile”. Funcția acestor pagini este simplă: înțelese în doza lor corect, uneori cu doza necesară de umor, alteori rămânând de-a dreptul contestabile, ele pot să apere de amăgitori, de droști, și uneori de excesul care stă la pândă în fiecare dintre noi. Dar mai presus de orice ele sugerează un lucru nespun de simplu și de greu de obținut: că a fi liberi înseamnă a gândi totul cu mințea ta. Pentru că în acest caz chiar și eroarea aparținându-ți, este mai lesne suportabilă. Cu atât mai mult în acest secol, în care lucrul cel mai teribil care ni s-a putut întâmpla a fost acela de a fi greșit (sau de a fi devenit victime), participând la erorile altora”.

Gabriel Liiceanu îl numește pe Țuța „cineva inconfundabil”. Desigur de la el ne-au rămas „vorbe memorabile”. Și el e mare tocmai prin aceste vorbe.

În această cărticică sunt adunate după alfabet pe 119 pg. vorbe de ale lui. Iată spre exemplu ce scrie despre gândire:

„Dumnezeu a făcut lumea și pe om; și cu omul a încoronat creația sa. Și l-a însărcinat să cunoască lucrurile. De-acolo vine denumirea lor. — Originea primordială a capacității de a determina numele lucrurilor, care este o operație logică; originea mistică a gândirii logice”.

★

● Preot prof. univ. Dr. Sebastian Șebu, Prof. Monica Opreș și Prof. Dorin Opreș, publică cartea „Metodica predării religiei”, Tipografia Reîntregirea, Alba-Iulia, 2000, 302 pag.

Iată ce scrie despre această carte P.S. prof. univ. Dr. Irineu Slătineanu, episcop-vicar al Râmnicului: „Lucrarea păstrează ținuta științifică și posedă un limbaj adecvat pedagogic. Sunt demne de remarcat ostentivele autorilor mai ales în exemplificarea fiecărui capitol cu fragmente luate din diferite lucrări: Sfânta Scriptură, scrierile Sfinților Părinți, autori clasici, scriitorii bisericești, cuvinte ale părinților duhovnicești contemporani.

Metodica se adresează profesorilor de religie și constituie un ghid util în formarea lor ca dascăli ai învățaturii Bisericii noastre.

Considerăm că lucrarea va avea succesul scontat și va fi foarte utilă pentru învățământul religios actual și de viitor”.

O recomandăm cu căldură tuturor profesorilor de religie.

★

● „Arhitectura de Lemn din Județul Hunedoara” de Ioana Cristache Panait, Editura ARC 2000, București, 2000, 245 pag.

Este vorba de toate bisericile din satele județului Hunedoara, care îndeplinesc condiția de a fi trecute în rândul monumentelor istorice.

Iată ce scrie despre această carte Academicianul Grigore Ionescu: „Cunosc toate lucrările publicate privitoare la arhitectura de lemn ale doamnei Ioana Cristache Panait, întocmite cu o rigurozitate perfectă, pe baza unor intense și îndelungate cercetări de teren.

Publicarea lucrării exhaustive pentru județul Hunedoara întocmită în cadrul Institutului de Istoria Artei al Academiei, constituie o încununare a vastei sale activități în acest domeniu și un valoros act de cultură”.

E o carte care nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă.

★

● Editura Ihtis publică cartea „Îndrumătorul bunului creștin” de Arhim. Gherontie Ghenoiu, Mănăstirea Sfântul Nicolae - Sitaru, 1997, 282 pag.

Această carte a părintelui Arhim. Gherontie apare cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României, Prefața este scrisă de P.S. Teodosie Snagoveanu, iar Cuvântul înainte de Arhim. Damian, stareț al mănăstirii Sitaru (Balamuci).

„Cartea părintelui Gherontie Ghenoiu: „Îndrumătorul bunului creștin” este o introducere în lumea miraculoasă a Adevărului relevant, concepută cu învățături simple și explicații practice pe înțelesul tuturor, căci asemenea famenului reginei Candachia, nimeni nu poate înțelege profunzimea Adevărului fără a fi îndrumat.” (P.S. Teodosie Snagoveanu).

Iar pe copertă verso găsim textul autorului: „Fără post și rugăciune nu ne putem mântui. Postul și rugăciunea sunt aripile sufletului prin care creștinul se înalță la Dumnezeu. Rugăciunea aprinde dragostea de Dumnezeu și de aproapele, iar postul liniștește firea și luminează mințea. Prin post și rugăciune, patimile slăbesc, sufletul se înaripează, iar trupul, smerindu-se, se supune cu ușurință sufletului înduhovnicit. Prin post și rugăciune, creștinul primește harul și ocrotirea lui Dumnezeu asupra sa, asupra familiei sale și asupra semenilor săi pentru care el se roagă”.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rășinareanu - episcop-vicar. — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1 - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.